

Arlivioù ar Brezhoneg

Maria Kolesnichenko

21 a viz Kerzu 2025

Taolenn

Pennad 1

Digoradur

Pennad 1.1

Trugarekadennoù

A wir galon em eus c'hoant trugarekaat an dud o deus sikouret ac'hanon da gas an enklask-mañ d'ar poent m'emañ hiziv, hepto ne vije ket bet posupl morse al labour-mañ:

Mélanie Jouitteau hag Erwan Hupel, ma c'henrenerien kounskrid. E-kreiz ar raktres-mañ e oa Mélanie atav, o sturiañ hag o kalonekaat ac'hanon gant pasianted pa raen ma fazennoù kentañ e bed an enklask, atav o kinnig alioù talvoudus hag he skiant-prenet divevenn. Erwan, unan eus ma c'hentañ kelennerien war ar brezhoneg, a zo kiriek evit ma c'hallfen seveniñ ur seurt labour e brezhoneg e penn-kentañ. Reizh met kalonekaus e voe e holl evezhiadennoù, ha pouezus-kenañ e voe evidon e vadelezh hag e basianted a-hed ar raktres. Trugarez vras a fell din lavaret dezho o-daou evit o labour sturiañ, o skoazell hag o fiziañs didorr.

Myriam Guillevic, hag a oa ivez e-touez ma c'hentañ kelennerien brezhoneg. Brokus, e roas hec'h amzer hag e savpoent arbennik, koulz evel enklaskerez ha kelenner evit souten ar c'hounskrid-mañ.

Kevin Rottet, unan eus kenaozerion *Comparative Stylistics of Welsh and English*, al levr en deus heñchet ac'hanon a-hed an enklask-mañ, evit bezañ rannet e alioù hag e skiant-prenet prizius ganin e deroù ma labour.

Mich Beyer ha Pierrette Kermoal, evit bezañ pourvezet stumm niverel levrioù studiet amañ.

Yves Drezen, evit e fiziañs em implij oberenn e dad.

Bernezh Rouz, evit e sikour hag e alioù prizius.

Nicolas Vigneron ha Loic Grobol, evit o sikour teknikel gant ar wiki.

Ma amezegez Beatriz Jouin, evit bezañ prestet din levrioù eus he lev-raoueg.

Myrzinn Jaouen, evit bezañ aliet din mont e darempred gant Mélanie, un emgav a gasas war-eeun da savidigezh ar raktres-mañ.

Alan Kersaudy, pa roas kalon ha skoazell din a-hed ma enklask, ma talc'hfen da vont pa felle din dilezel, gant respontoù d'am goulennnoù diniver ha barregezhioù emaozañ ha teknikel, ha peurgetket, evit ober war-dro ma

c'hazh e-pad ma bloavezh diwezhañ a studioù en Aberystwyth.

Da ziwezhañ, ha neket da zisterañ, Vadym Kolesnichenko, ma zad, eñ eo an den am broudas da studiañ tramor hag heptañ ne vije bet na tu, na poell, na talvoudegezh e kement tra am eus gallet seveniñ.

NewPP limit report Parsed by mw193 Cached time: 20251208210236
 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time
 usage: 0.003 seconds Real time usage: 0.004 seconds Preprocessor visited
 node count: 1/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Tem-
 plate argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 1/100 Ex-
 pensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Un-
 strip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report
 (% ,ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key
 stylewiki: pcache: 620: |#: idhash: canonical and timestamp 20251208210236
 and revision id 2713. Rendering was triggered because: page-view

Pennad 1.2

Kinnig ar raktres

[modifier]

1.2.1 Petra eo STYLE?

[modifier]

Un akronim brezhonek eo STYLE: **S**tudi an **T**roidigezhioù er **Y**ezh **L**ennegel. Un diaz eo diwar ma enklaskoù war studi ar stil hag an droidigezh e brezhoneg kroget e 2023 da-geñver ma c’hounskrid mestroniezh e skol-veur Roazhon 2. Spi am eus e servijfe ar benveg-mañ d’ar gumuniezh vrezhonek, en o zoues studierien, troerien ha klaskerien.

Evit keñveriañ framm ar galleg hag ar brezhoneg e tielfennan ur c’horpus troidigezhioù, ha lakaat a ran war wel ar patromoù yezhel a gavan ennañ. Evit deskrivañ ar skouerioù tennet eus ar c’horpus e implijan oberennoù war ar stil hag ar yezhadur, dreist-holl Jouitteau 2009-2024 ha Kervella 1947 e-touez mammennoù all. An hentenn enklask-mañ, anvet studi ar stil dre geñveriañ, a voe kinniget gant Darbelnet & Vinay 1993 diwar o c’hentelioù war an droidigezh etre ar galleg hag ar saozneg. Diwezhatoc’h e astennas Rottet & Moris 2018 ar vetodologiezh-se da studi ar saozneg hag ar c’hembraeg.

Evit ma c’horpus troidigezhioù kentañ e tibabis daou levr: Queffélec 1970 skrivet e galleg ha troet e brezhoneg gant Beyer 2016, ha Drezen 2012 skrivet e brezhoneg ha troet e galleg gant ar skrivagner e-unan. En tu all d’al labourioù-se e tennis un nebeud skourioù ouzhpenn eus Le Dimna 2005 diazezet war skridoù liesseurt Youenn Drezen. En amzer da zont e vefe dedennus pinvidikaat an dielfennadur kentañ gant testennoù liesseurt all evit kadarnaat ar patromoù kavet er c’horpus diazez ha diskuliañ al liesseurted stil e brezhoneg. Dre geñveriañ an troidigezhioù en daou du e c’hall an dielfennadur chom dibar, rak diskouez a ra patromoù yezhoniel a gaver anezho en div yezh, kentoc’h eget doareoù un aozer resis.

Evit lakaat ma labour aes da gaout ha da furchal ennañ e tibabis ur stumm niverel dre implijout Media Wiki. A-drugarez d’ar framm-mañ e vo

aesoc'h ledanaat ar c'horpus troidigezhioù en tu all d'an daou levr kentañ, skignañ ar raktres ha lakaat tud all da genlabourat warnañ.

Erfin, stumm niverel al labour embannet dindan un aotre CC-BY a aotreo ivez tennañ ur c'horpus troidigezhioù kenstur evit pinvidikaat korpus kriz ar brezhoneg ha stummañ ostilhoù IA (intant atrifisiel), ar pezh a zo a-bouez bras evit ar yezhoù minorelaet (Jouitteau 2023d).

Pennad 1.3

Présentation du projet en français

1.3.1 STYLE

[modifier]

Le nom STYLE est un acronyme breton de **S**tudi an **T**roidigezhioù er **Y**ezh **L**ennegel: Étude des traductions en langue littéraire. Ce site constitue mon carnet de recherche sur l'étude stylistique du breton, commencé dans le cadre de mon mémoire de master à l'Université Rennes 2.

1.3.2 Résumé du travail

[modifier]

Cette recherche vise à construire une ressource de stylistique directement utilisable pour la communauté parlante du breton, classée comme « langue sérieusement en danger » selon l'UNESCO (Moseley 2010, 24-25). Ma recherche applique la méthode de la stylistique comparée suivant le modèle de Rottet et Moris (2018), lui-même dérivant du travail de Darbelnet & Vinay (1993). Elle consiste à relever les structures nécessitant commentaire à partir d'un corpus de traduction français > breton (Queffélec 1970 traduit par Beyer 2016) et breton > français (Drezen 2012 traduit par Drezen 1943), et à les organiser dans une forme directement préhensible, cherchable, par les utilisatrices et utilisateurs, principalement traducteurs. Elle fournit un recensement traductologique des structures, et renvoie aux grammaires existantes pour leur description et étude (Kervella 1995, Jouitteau 2009-2025). La rédaction numérique choisie pour ce travail en permettra la distribution en se basant sur le format MediaWiki, et l'améliorabilité au-delà : ce format permettra de continuer le projet de façon incrémentale par l'enrichissement du corpus de texte traduit au-delà des deux ouvrages choisis, et potentiellement d'y intégrer un aspect collaboratif. Finalement, l'ouvrage numérique

sous une licence CC-BY constitue aussi fondamentalement un corpus aligné récupérable pour les entraînements d'outils de l'IA, corpus nécessaire aux langues numériquement sous-développées pour compenser leur carence en corpus brut (Jouitteau 2023d).

Mots-clés : breton, langue minoritaire, stylistique comparée, traduction.

1.3.3 But

[modifier]

Construire une ressource de stylistique directement utilisable pour la communauté parlante d'une langue en haut danger d'extinction selon l'UNESCO (Moseley 2010, 24-25).

1.3.3.1 Méthodologie

[modifier]

À partir d'un corpus de traduction français > breton (Queffélec 1970 traduit par Beyer 2016) et breton > français (Drezen 2012 traduit par Drezen 1943), relever les structures nécessitant commentaire, suivant la méthode de la stylistique comparée (Rottet & Moris 2018, Darbelnet & Vinay 1993).

Les organiser dans une forme directement préhensible, cherchable, par les utilisatrices et utilisateurs (principalement traducteurs). Fournir un recensement traductologique des structures et faire référence aux grammaires existantes pour leur description et étude.

Conduire le travail sous forme numérique en utilisant MediaWiki, un logiciel de gestion de contenu collaboratif fonctionnant sur le principe du wiki et permettant de créer, lier et structurer des pages.

1.3.4 La question de la terminologie grammaticale

[modifier]

Le but de créer un matériel directement préhensible pour la communauté brittophone amène une double contrainte : rédiger l'intégrité des commentaires en breton dans une forme qui soit également accessible aux lecteurs non spécialisés en linguistique. Le principal défi est ici d'adopter une terminologie grammaticale, stylistique et traductologique et regrouper les termes dans un glossaire terminologique. Dans ce glossaire, on a à la fois la traduction trilingue (en, fr, br), mais aussi des définitions et exemples des termes utilisés. Pour le breton, il y a des cas où une terminologie standardisée fait défaut. Dans ce cas, il faut faire des choix terminologiques, soit en abandonnant des termes utilisés par certains auteurs au profit de ceux utilisés par d'autres, soit en inventant une traduction des termes anglophones et francophones.

Un des exemples que j’explore dans mon travail contient une structure débutant par un groupe nominal qui ressemble au sujet sous certains aspects syntaxiques, mais n’est pas le sujet de la phrase (Jouitteau 2009-2025). Jouitteau (2005/2010) et Rezac (2009) l’appellent la construction du faux sujet en français et *wrong subject construction* en anglais. Le Clerc (1986) la nomme un complément anticipé, Urien (1989) — une relation médiate, Fave (1998) — un complément redoublé. Fave fournit l’équivalent breton du terme proposé (*renadenn adveneget*), alors que dans d’autres sources, la terminologie est présentée exclusivement en français. Dans ce cas, la difficulté est donc de déterminer d’abord lequel des termes français correspond le mieux à l’exemple recherché, puis d’en trouver (ou inventer) l’équivalent breton.

Afin d’assurer la qualité des termes traduits ou inventés, il serait intéressant de solliciter le conseil scientifique de l’association Kreizenn ar Geriaouiñ, créée à l’initiative de Diwan afin d’élaborer et de fournir les outils terminologiques et pédagogiques nécessaires à l’ouverture du premier collège Diwan.

Pennad 1.4

Project presentation in English

1.4.0.1 What is STYLE?

[modifier]

STYLE is a Breton acronym for Studi an Troidigezhioù er Yezh Lennegel, meaning Study of Translations in Literary Language. This wiki serves as my research notebook for the stylistic analysis of Breton, which I began as part of master's dissertation at Rennes 2 University.

1.4.0.2 Abstract

[modifier]

The project consists in creating a stylistic resource for the Breton-speaking community, mostly translators. I am comparing the structure of French and Breton by analysing a translation corpus, then highlighting the linguistic patterns I find. To analyse and describe the structures I retrieve from the corpus, I'm leaning on existing resources and grammars, primarily Jouitteau 2009-2024 and Kervella 1947. This method, known as comparative stylistics, originated with Darbelnet & Vinay 1993 as a means to teach translation between English and French. Later, Rottet & Moris 2018 extended this approach to comparing English and Welsh.

For my initial translation corpus, I've selected two books—one translated from French to Breton, and the other from Breton to French. By comparing translations in both directions, I can ensure the analysis remains impartial, showing that specific linguistic patterns exist regardless of a particular author's style.

To make my work easily accessible and searchable, I've opted for a digital format using Media Wiki. This setup will allow for easy distribution and expansion of the translation corpus beyond the initial two books. Plus, it opens the door to potential collaboration on the project.

Lastly, the digital format under a CC-BY licence will also allow extracting a parallel corpus for training AI tools, which is necessary for digitally

underdeveloped languages to compensate for their lack of raw corpus (Jouitteau 2023d).

1.4.0.3 Research purpose

[modifier]

Develop a stylistic resource to be used directly by the speaking community of Breton, a language that is in serious danger of extinction according to UNESCO (Moseley 2010, 24-25).

1.4.0.4 Methodology

[modifier]

Based on a translation corpus from French to Breton (Queffélec 1944, translated by Beyer 2016) and from Breton to French (Drezen 2012, translated by Drezen 1943), the aim is to identify linguistic structures that require commentary, following the method of comparative stylistics (Rottet & Morris 2018; Darbelnet & Vinay 1993).

These structures will be organized in a format that is directly accessible and searchable by users (primarily translators). The project will provide a translational inventory of these structures and refer to existing grammars for their description and analysis.

The work will be carried out in digital form using MediaWiki, a collaborative content management system based on the wiki model, which allows users to create, link, and structure pages.

1.4.0.5 Grammatical terminology

[modifier]

Creating material that is directly accessible to the Breton-speaking community presents a dual challenge: all commentary must be written in Breton, and it must also be understandable to readers who are not specialists in linguistics. The central difficulty lies in establishing consistent grammatical, stylistic, and translational terminology, and compiling these terms into a glossary.

This glossary will include trilingual translations of each term (English, French, and Breton), along with clear definitions and illustrative examples that demonstrate how each term is used in context.

In the case of Breton, standardized terminology is not always available. When this occurs, careful choices must be made: either by selecting existing terms used by some authors over others, or by creating new translations of terminology already available in English and French.

One example explored in this project involves a structure that begins with a noun phrase which shares certain syntactic features with the subject, but is not actually the subject of the sentence (Jouitteau 2009–2024). This

construction is referred to differently in the literature. Jouitteau (2005/2010) and Rezac (2009) call it *la construction du faux sujet* in French, and *wrong subject construction* in English. Le Clerc (1986) refers to it as *complément anticipé*, Urien (1989) as *relation médiate*, and Fave (1998) as *complément redoublé*. Fave also proposes a Breton equivalent, *renadenn adveneget*. However, many sources present terminology exclusively in French, which adds to the complexity of aligning concepts across languages.

In such cases, the challenge is twofold: first, to determine which French term most accurately describes the structure in question; and second, to find, or, if necessary, to create a suitable equivalent in Breton.

In order to ensure the quality of the translated or invented terms, I will seek scientific advice from the Kreizenn ar Geriaouiñ association, created on Diwan's initiative in order to develop and provide the terminological and pedagogical tools necessary for the opening of the first Diwan school.

Pennad 1.5

Studi ar stil dre geñverian ha meizadoù diazez an droidigezh

1.5.0.1 Kudennoù terminologiezh ar ger *stil*

[modifier]

Touellus e c’hall bezañ an termen *stil* e brezhoneg, dre ma c’hall ober dave da zaou vennozh disheñvel anavezet e galleg evel *style* ha *stylistique*. Dre-se eo pouezus resisaat e vo implijet an termen *stil* el labour-mañ evit komz eus doare skrivañ un aozer resis, ha *studi ar stil* a roio dave d’an dachenn enklask.

Termenadurioù disheñvel a gaver eus studi ar stil ha bras-kenañ e c’hall bezañ an diforc’h etrezo a-wechoù (Bally 1951, Cressot 1959). Ne vo ket studiet pizh an termenadurioù liesseurt-se. Lakaet e vo ar pouez kentoc’h war an hini a zo e diazez ar studiadenñ-mañ:

«Studi ar stil a denn ouzh perzhioù ar yezh a reer *opsionoù* anezho: ar perzhioù a c’hall ar skrivagner pe an troer dibab diouto» (Rottet & Moris 2018, X). Un diforc’h a zo graet etre ar redioù, perzhioù ar yezh ne aotreont dibab ebet, hag an opsionoù, perzhioù a c’haller dibab diouto pe o leuskel a-gostez, diouzh doare ar skrivagner, derez ar yezh implijet en destenn hag all.

Studi ar stil dre geñveriañ a zo un teknik hag a aotre keñveriañ a-dost binvioù stil e div yezh evit sellet penaos e oar ober pep hini he mat eus he skeudennoù stil (pe binvioù yezh) en un doare a dreuzkasfe he spered idiomatek hag eztaolus. Diazezet eo an teknik-mañ war studi testennoù gant o zroidigezh. Rummata a reer skouerioù a batromoù yezhoniel en ur yezh e-kichen troiennoù a weler evel kevatal en o zroidigezh (Rottet & Moris 2018, 1).

1.5.0.2 Meizadoù diazez an droidigezh

[modifier]

Mennegiñ a ra Rottet ha Moris (2018, 2) meizadoù an droidigezh diazez da heul:

- yezh orin ha yezh tal;
- redioù hag opsionoù;
- unanennoù troidigezh;
- dreistdroidigezh;
- derez ar yezh ha variadurioù diouzh an degouezh.

1.5.0.3 Yezh orin ha yezh tal

[modifier]

M'eo skrivet un destenn e galleg da gentañ ha troet e brezhoneg da c'houde eo ar galleg ar yezh orin, hag ar brezhoneg ar yezh tal. Er studiadenn-mañ e vez kinniget ivez skouerioù tennet eus testennoù m'eo ar brezhoneg ar yezh orin hag ar galleg ar yezh tal.

Pouezus eo studial oberennoù e daou ster an droidigezh (da skouer, brezhoneg > galleg ha galleg > brezhoneg) dre ma c'hall an dielfennadur keñveriet diskouez diforc'hioù teknik. Un doare da gadarnaat ur patrom yezhoniel bennak etre div yezh eo gwiriekat hag-eñ e kaver ar patrom-se e daou ster an droidigezh (Rottet & Moris 2018, 1).

A-hed al labour-mañ e vo roet an holl skouerioù e kolonnennoù gant ar yezh orin en tu kleiz hag ar yezh tal war an tu dehou.

1.5.0.4 Redioù hag opsionoù

[modifier]

Degas a ra pep yezh reolennoù da gemer e kont: da skouer, reizh ar gerioù, displegadur ar verboù, kemmadurioù. Ar **redioù**-se a gaver e degouezhioù ma ne aotre ar yezh da implijout nemet ur stumm resis. An **opsionoù**, avat, a zo elfennoù a c'hall ar skrivagner (pe un troer) dibab diouto, tra ma touj ouzh ar bevennoù degaset gant yezhadur ar yezh. Ar frankiz-se eo ar pezh a aotre da grouiñ un doare hiniennel d'en em ezteurel.

Kemeromp da skouer *imparfait du subjonctif* e galleg. Gwechall e oa rekis implij ar stumm-se, hag en deiz ha hiriv eo diret (Darbelnet & Vinay 1993, 31). Degas a ra *imparfait du subjonctif* ar memes talvoudegezh ha *subjonctif présent*, nemet implijet e vez kentoc'h er yezh skrivet pe er yezh uhel. Gallout a ra servijout da ezteurel un obererezh diasur pe diechu. Koulskoude e c'hall kavout diamzeret ar stumm-se lod al lennerien.

N'eo ket an holl ziforc'hioù etre div yezh a zo danvez studi ar stil dre geñveriañ. Evel ma lavaras Vinay ha Darbelnet, «ar redioù a zo tachenn ar yezhadur hag an opsionoù a zo tachenn studi ar stil» (Rottet & Moris

2018, 4). Kefridi an troer eo diforc'hañ etre ar redioù degaset gant reolennoù ar yezh ha dibaboù libr an aozer. Er yezh orin eo dreist-holl an dibaboù personel-se a ranker anavezout. Er yezh tal e rank an troer derc'hel kont eus ar strishadurioù a harz ouzh e frankiz d'en em ezteurel en ur c'houzout dibab etre an opsionoù a aotre treuzkas arlivioù an destenn.

Un nebeud diforc'hioù yezhadurel etre ar galleg hag ar brezhoneg a c'haller gwelet er skouer verr roet amañ dindan; an darn vrasañ anezho a denn da berzhioù rekis gant yezhadurioù an div yezh.

Quand ses pauvres ouailles, déjà, s'efforçaient d'écouter Dieu, de quoi ne devait-il pas être capable?

Queffélec 1970, 29

Pa gie e zeñved kaezh da selaou mouezh Doue paneveken, petra a c'helle bezañ dreist d'e varregezh-eñ?

Beyer 2016, 12

Da skouer, *ses pauvres ouailles* a zo troet er skouer-mañ evel *e zeñved kaezh*. Gant an doareer perc'hennañ *e* e vez degaset ur c'hemmadur dre vlotaat, ur fed eus yezhadur ar brezhoneg ne c'hall ket cheñch an troer. Ne c'haller ket dibab stumm ha lec'hiadur an anv-gwan *kaezh* kennebeut: lakaet e vez an darn vrasañ eus an anvioù-gwan brezhonek war-lerc'h an anv, estreget un nebeud nemedennoù.

An opsionoù eo danvez pennañ studi ar stil. Sellomp ouzh ar skouer da-heul:

Chez lui, sa mère avait pleuré, mais, en le voyant, elle sourit, tandis que les filles quittaient la pièce.

Queffélec 1970, 48

Er gêr he doa e vamm skuilhet daeloù met mousc'hoarzhin a reas p'e welas, tra ma'z ae ar merc'hed e-maez ar sal.

Beyer 2016, 30

Evit ezteurel ar verb *pleurer* e c'hallje an troer dibab *leñvañ* pe *gouelañ*, verboù boutin a-walc'h e brezhoneg. Hervez Devri ez eus un diforc'h ster etre an daou verb-se: *leñvañ* a dalvez *pleurer en gémissant* ha *gouelañ* - *verser des larmes sans crier*. Evit ezteurel ur from kreñvoc'h e c'halljed implijout *gouelañ dourek*, an droienn a glot gant *pleurer à chaudes larmes* e galleg. Un droienn *gouelioù ki* a gaver ivez evit treiñ *larmes de crocodile* en un degouezh pilpous pe faos. Koulskoude, en degouezh-mañ e tibabas an droerez *skuilhañ daeloù*: ur stumm a aotre eztaoler verb *pleurer* neutrel hag amsklaer an destenn orin.

1.5.0.5 Unanennoù troidigezh

[modifier]

An termen *unanennoù troidigezh* a denn da elfennoù bihanañ al lavar hag a c'haller treiñ hep o stagañ ouzh un unanenn droidigezh all. Un unanenn droidigezh a c'hell bezañ ken bihan hag ur ger, met ivez e c'hall bezañ ur

frazenn, un dro-lavar pe ur strollad gerioù a ya asambles hag e ranker sellet outo evel un hollad. Pouezus eo treuzkas ster un unanenn droidigezh en he fezh kentoc’h eget treiñ pep hini eus hec’h elfennoù. E-touez doareoù unanennoù troidigezh e kaver unanennoù simpl, troiennoù ha formulennoù.

Unanennoù simpl

[modifier]

En degouezh simplañ, pep ger er yezh orin a glot gant ur ger er yezh tal:

Paol, emañ ho koan war an daol.

Drezen 2012, 13

Paol, votre dîner est sur la table.

Drezen 2002, 19

Er skouer a-us ez eus ar memes niver a c’herioù en destenn orin hag en droidigezh; aes eo keñveriañ ar gerioù gallek ha brezhonek ma kemerer e kont an diforc’hioù diazez en urzh ar gerioù.

Koulskoude, a-wechoù n’eo ket heñvel an niver a c’herioù en testennoù yezh orin ha yezh tal, ha dre-se ne glot ket ar gerioù en un doare ken treuzwelus. E degouezhioù zo e c’haller ezteurel un nebeud unanennoù troidigezh gant daou c’her pe meur a hini er yezh tal.

Homme et barque ont disparu.

Queffélec 1970, 26

An den hag ar bark a oa aet diwar wel.

Beyer 2016, 8

1.5.0.6 Dreistdroidigezh

[modifier]

Dre vras e c’hoarvez an dreistdroidigezh pa ne zeu ket a-benn an troer d’anavezout un heuliad liesger evel un unanenn droidigezh nemetken hag e tro pep elfenn enni war-eeun pa vefe unanennoù dizalc’h.

Un nebeud skouerioù a zreistdroidigezh a zo renablet amañ-dindan:

- lakaat e anv — *mettre son nom* e-lec’h *s’inscrire*
- *faire attention* — *ober aked* kentoc’h eget *diwall/bezañ aketus*
- lakaat an daol — *mettre la table* e-lec’h *mettre le couvert*
- mont war-raok — *aller en avant* ha neket *progresser*
- *se rendre compte* — en em reiñ kont e-lec’h merzout
- mont diwar wel — *aller hors de vue* kentoc’h eget *disparaître*

Pennad 1.6

Ostilhoù stil, teknikoù treiñ

1.6.1 Teknikoù treiñ hervez Vinay ha Darbelnet

[modifier]

Goude bezañ displeget meizadoù diazez an droidigezh er pennad kent, e troomp bremañ war-du teknikoù treiñ disheñvel renablet gant Vinay ha Darbelnet:

Taolenn 1.6.1: Strategiezhioù treiñ pennañ

Rummad	Testenn orin	Toidigezh
Amprest	Pennsoner ar bagad eo.	C'est le pennsoner du bagad.
Kalk	Senniñ a rae ar bombard.	Il sonnait la bombarde.
Troidigezh ger-ha-ger	Elle joue de la guitare.	Senniñ a ra ar gitar.
Trañspozadur	La mer avait fini de descendre.	Echu e oa e ziskenn gant ar mor.
Moduladur	Ils rient des vaches qui courent.	Ar saout o redek a ra dezho c'hoarzhin.
Kevatalded	Pleurer à chaudes larmes.	Gouelañ dourek.
Azasadur	Pennsoner ar bagad eo.	C'est le chef d'orchestre.

1.6.1.1 An amprest

[modifier]

E-touez an holl deknikoù treiñ eo an amprest an hini simplañ. Anvet eo ivez *treuzkas*. Derc'hel un termen pe un droienn er yezh orin hep e dreñ a ya d'ober anezhañ Rottet & Moris 2018, 11). Implijout a c'haller an amprest evit krouiñ un efed stilistikel. Da skouer, e c'haller komz eus *tatami* pe *samourai* e Japan, *pizza* pe *raviolli* en Itali, *corrida* pe *fiesta* e Bro-Spagn, *cowboy* pe *sheriff* er Stadoù-Unanet, hag all, evit treuzkas ur spered lec'hel pe arlivioù sevenadurel resis.

Niverus eo gerioù a orin brezhonek deut en implij boutin e galleg, e Breizh hag e lec'h all. En o zouez e kaver termenoù evel *bagad*, *menhir*, *gwenn-ha-du*, *fest-noz*, *korrigan*, *binioù* hag all.

Ar pezh a zedenn an troer eo dreist-holl an amprestoù nevez pe zoken ar re bersonel. Da skouer, e c'hellfed implijout termenoù evel *taksi* evit chom tost ouzh ar bed modern:

Kemerit un taksi.

Drezen 2012, 183

Prenez un taxi.

Drezen 2002, 114

An amprestoù kozh a emdro o ster gant an amzer hag e c'hallont treiñ da vignoned faos. Un nebeud gerioù brezhonek a c'hallfe evel-se touellañ gallegerien a-vihanik, e.g. *mignon* a zeu eus ar galleg, ha koulskoude en deus kollet ar ger e ster *moutik*.

1.6.1.2 Ar c'halk

[modifier]

Ur seurt amprest ispisial diwar ur yezh all eo ar c'halk. E-lec'h enporzhiañ ur ger estren evel m'emañ er yezh orin e vez troet an termen-se, elfenn da elfenn, er yezh tal. Da skouer eo ar ger *dibenn-sizhun* ur c'halk eus *week-end* saoznek (Darbelnet & Vinay 1993, 6), erruet e brezhoneg dre *fin de semaine* gallek.

Hervez Vinay & Darbelnet ez eus daou seurt kalkoù. *Ar c'halk ezteurel* a ginnig un doare nevez da frazennañ an traoù, en ur zoujañ avat ouzh urzh ar gerioù boutin er yezh tal. Ur skouer eo *chemin de fer*, krouet diwar *railroad* e saozneg. Ar ger *hent-houarn* brezhonek a zo ur c'halk eeun eus an termen gallek. *Ar c'halk framm*, diouzh un tu all, a ginnig ur patrom nevez a-fed urzh ar gerioù er yezh tal, evel *skiant-faltazi* erruet e brezhoneg dre ar saozneg.

E degouezhioù zo e implijer ar c'halk dre fazi. Hervez Gourmelon (2012, 63), eo ur fazi boutin implijout div araogenn dirak ar memes anv, e-giz e gallek: *avec ou sans son chien, pendant et après le marché, sur et sous la table*. Hervezañ, ne vez ket lavaret e brezhoneg **gant pe hep e gi**, *e-pad ha goude ar marc'had, war ha dindan an daol*, abalamour ma ne c'heller ket implijout *gant*, *war* hag *e-pad* evel adverboù. Kinnig a ra frammañ frazennoù gant an araogennoù-mañ kentoc'h evel-se:

- Gwelet 'poa anezhañ gant e gi pe heptañ?
- Klasket 'm eus war an daol ha dindan (dindani).
- Komzet 'poa outañ e-pad ar marc'had pe goude?

Ur fazi boutin all eo treiñ *un peu* diwar ar galleg evel *un tammig* e brezhoneg e degouezhioù ma ranker lavaret ur bannig. Da skouer, *un tamm bara*, met *ur banne dour*.

Evit echuiñ, en droidigezh lennegel e c'haller implijout a-dra-sur kalkennoù a zo anezho dija, met un droer evezhiek a rankfe diwall pa ginnig ur c'halk nevez er yezh e-barzh un droidigezh (Rottet & Moris 2018, 15).

1.6.1.3 An droidigezh ger-ha-ger

[modifier]

En droidigezh ger-ha-ger e troer un destenn orin en ur yezh tal en un doare reizh hag idiomatek, hep derc'hel e kont tra ebet all en tu all d'ar fram-moù yezhoniel. Ar skouerioù kinniget aman-dindan a zo boutin a-walc'h:

- J'ai bu un café. > Evet em eus ur banne kafe.
- Pelec'h emaoe'h? > Où êtes-vous?
- Il a rencontré une personne parlant breton. > Kejet en deus gant un den hag a gomze brezhoneg.

Er skouerioù-mañ eo doujet holl reolennoù yezhadurel ar brezhoneg, ha n'eus ket kalz doareoù all da dreiñ ar frazennoù kinniget. Er c'hontrol d'ar c'halkoù, pa seller ouzh un droidigezh ger-ha-ger a seurt-se, n'eo ket anat eo un droidigezh an destenn ginniget; ar frazennoù a seblant naturel er yezh tal.

Koulskoude, mard eo direizh an droidigezh ger-ha-ger, e ranker implijout un doare all da dreiñ. Un droidigezh ger-ha-ger a vez sellet outi evel dibosupl pa dreuzkas ur ster disheñvel pe eo dister, pa vez direizh a-fet yezhadur, pa ne glot ket gant reolennoù ar yezh tarzh, pe pa implij ul live yezh disheñvel da-geñver ar yezh orin.

Da skouer e c'haller treiñ an droienn *c'hoari mell-droad* e galleg diwar ar brezhoneg evel *jouer au foot*, met *c'hoari biz meud* ne c'heller ket treiñ evel *jouer du pouce*. Un droidigezh c'hallek natureloc'h evel *faire du stop* a dreuzkasfe ur ster kevatal, anavezet gant an troer diouzh ur sav-poent diavaez d'ar yezh orin ha d'ar yezh tal.

Dre vras ne implijer ket kalkoù evit treiñ elfennoù ar yezh frazeologel, evel troiù-lavar pe krennlavaroù. Dre se, an droienn *en tenue de Noé* er skouer amañ-dindan a voe troet evel *noazh-pilh* evit treuzkas ar mennozh-se:

Le temps de reprendre les vieilles toiles et de laisser les bonshommes en tenue de Noé, avec leurs bandeaux sur les yeux comme pour les empêcher de souffrir dans leur pudeur, et ils filaient.

Queffélec 1970, 45

Amzer da adapout al lien kozh ha da lezel ar baotred en noazh-pilh-ran, mouchet o daoulagad evel evit mirout outo da gaout mezh, hag e oant fustet.

Beyer 2016, 25

D'avoir vu et revu tout nus des chrétiens bien vivants.

Queffélec 1970, 45

Bezañ gwelet hag adwelet en o noazh-pilh daou gristen bev-mat.

Beyer 2016, 25

Koulskoude, e degouezhioù zo, e c'haller kalkiñ troioù-lavar zo war-eeun eus ar galleg d'ar brezhoneg. Da skouer e lavarer *kouezhañ en avaloù* e brezhoneg, pehini a zo ur c'halk diwar *tomber dans les pommes* gallek.

1.6.1.4 Trañspozadur

[modifier]

An trañspozadur a zo un teknik treiñ ma vez erlec’hiet unan eus kevrennoù ar prezeg pe eus rummadoù gerioù gant egile etre ar yezh orin hag ar yezh tal hep cheñch ster ar gemennadenn (Rottet & Moris 2018, 15).

Da skouer, er frazenn da heul e voe erlec’hiet verb *descendre* an destenn orin gant an anv-kadarn *diskenn* er yezh tal:

La mer avait fini de descendre, qu’on entendait frapper les récifs dans des heurts rythmés et vaillants, ou glisser contre des bancs de pierres.

Queffélec 1970, 51

Echu e oa e ziskenn gant ar mor a veze klevet o skeiñ ouzh ar c’herreg gant stokadennoù kellusket ha kadarn, pe o ruzañ ouzh bankoù mein.

Beyer 2016, 31

1.6.1.5 Moduladur

[modifier]

Ar moduladur a zo un teknik treiñ hag a ziskouez ur sav-poent disheñvel war un darvoud evit ezteurel ar memes mennozh en ur zerc’hel e ster (Rottet & Moris 2018, 19).

Er skouerioù kinniget amañ e weler e voe cheñchet ar rener etre ar yezh orin hag ar yezh tal, met chomet eo digemm ster ar gemennadenn:

Ils rient des vaches qui courent.

Queffélec 1970, 6

Ar saout o redek a ra dezho c’hoarzhin.

Beyer 2016, 8

Il ne pouvait pas dire que les îliens manquaient de foi.

Queffélec 1970, 29

Ne c’helle ket lavarout e fazie ar feiz d’an enezourien.

Beyer 2016, 12

1.6.1.6 Kevatalded

[modifier]

Hervez Rottet ha Moris (2018, 25) e servij ar gevatalded dreist-holl da dreuzkas troiennoù eus ar yezh frazeologel, evel ar c’hrennlavaroù, ar c’hlichedoù hag an troioù-lavar. En degouezhioù-se eo kefridi an troer kavout un droienn a glot a-fet ster gant ar yezh tal. Sellomp ouzh skouerioù kevatalded tennet eus ar c’horpus troidigezhioù.

Amañ e voe troet *aux trois quarts sourd* evel *bouzar-kloc’h*:

Thomas s’approchait du lit clos de son grand-père, le paralytique, aux trois quarts sourd, et qui s’était gardé d’arrêter sa besogne, la confection d’un panier d’osier, pour une scène à quoi il ne comprenait rien.

Queffélec 1970, 35

Tostaet e oa Tomaz ouzh gwele-kloz e dad-kozh. Seizet ha bouzar-kloc’h en doa hennzh eveshaet a baouez gant e labour fardañ ur baner evit heuliañ ur gaoz na gomprenne seurt ebet dezhi.

Beyer 2016, 15

Er frazenn da heul e voe treuzkaset mennozh *pleurer à chaudes larmes* gant an droienn *gouelañ dourek*:

Une heure ensuite, lorsque Guillaume Gourvennec, le père de Thomas, prenait la tête des iliens et remerciait le prêtre du bonheur qu’il leur apportait à tous, Thomas, qui pleurait à chaudes larmes, avait oublié qu’il appartenait à une mauvaise famille.

Queffélec 1970, 35

Un eurvezh diwezhatoc’h, pa voe Gwilhom Gourvenneg, tad Tomaz, e penn an enezourien da drugarekaat ar beleg evit an eurvad a zegase dezho-holl, en doa disoñjet Tomaz, o ouelañ dourek, e oa ezel eus un tiegezh fall.

Beyer 2016, 15-16

Ouvert à tous les vents a voe troet amañ evel *digor d’ar pevar avel*:

Sur l’île ouverte à tous les vents et que la nuit calme de septembre récompensait si bien, il tâchait de transformer son âme en un lieu d’accueil, en une chambre basse et familière où entrerait et se reposerait l’esprit de Dieu.

Queffélec 1970, 52

War an enez digor d’ar pevar avel ha digollet ken kaer gant noz sioul miz Gwengolo edo o klask lakaat e ene da vezañ ul lec’h degemer, ur gambr izel hag anavezet ma teufe ha ma tiskuizhfe spered Doue.

Beyer 2016, 32

Evit treiñ an droienn c’hallek *de but en blanc* e lakas an droerez an droienn gevatal *krak-ha-berr*:

Le jeudi, Thomas se rendit chez Guillerme et, de but en blanc, lui demanda les pièces d’or.

Queffélec 1970, 53

D’ar Yaou ez eas Tomaz betek ti Gwilherm ha *krak-ha-berr* e c’houlennas ar pezhioù aour digantañ.

Beyer 2016, 33

Regarder à la dérobée a c’haller treiñ evel *sellet dre laer*:

Dehors, il se rendit tout de suite chez son père, qui lui répétait: « Où vas-tu chercher tout ça? Mon Dieu, où vas-tu chercher tout ça? » et n’osait le regarder qu’à la dérobée.

Queffélec 1970, 58

”Va Dougwe, da belea e yez da busu toud an traou-ze? ” ha na grede sellout outañ nemet dre laer.

Beyer 2016, 37

1.6.1.7 Azasadur

[modifier]

An azasadur a zo ur strategiezh treiñ a implijer evit treuzkas elfennoù n'eus ket anezho e sevenadur ar yezh tal (Rottet ha Moris 2018, 26).

Ar skouer amañ-dindan a ziskouez penaos e c'haller treuzkas unan eus ar modoù boutin da saludiñ an dud e Breizh en ur implijout an azasadur:

Bonjour, monsieur Thomas...

Queffélec 1970, 71

Mont a ra ganeoc'h, Aotrou Tomaz...

Beyer 2016, 85

Implijout an azasadur a c'haller ivez evit treuzkas elfennoù lec'hel pe rannyezhezhel:

"N'eo ket gwelet mat ar Mabichigoù Mareoñ, en ti-mañ", a vousec'hoarzhas Paol Tirili, en ur droiñ e benn ouzh tu ar beleg bihan.

Drezen 2012, 230

— Les minets sont mal vus à la maison, sourit Paol Tirili, en se tournant vers le petit prêtre.

Drezen 2002, 146

1.6.2 Teknikoù treiñ all

[modifier]

Ouzhpenn ar strategiezhioù treiñ diazez kinniget gant Darbelnet ha Vinay e plijfe din eztaoler un nebeud teknikoù all a gavan talvoudus.

1.6.2.1 Astenn

[modifier]

An teknik-mañ a servij da resisaat ster ur ger en destenn troet en ur ouzhpennañ gerioù war e lerc'h. Talvoudus e c'hall bezañ pa vez liesster ur ger er yezh tal ha neket er yezh orin. Da skouer, evit treiñ ar ger *réserve* e saozneg diwar ar galleg, eo gwelloc'h lavaret *water tank* hag argas an amsterder a zegasfe ar ger *tank* e- unan, pe hini a lakafe da soñjal er c'harr milourel.

1.6.2.2 Treiñ dre nac'hañ an enep-ster

[modifier]

Treiñ dre nac'hañ an enep-ster a zo un doare da dreiñ un elfenn gadarn diwar ar yezh orin gant un elfenn nac'h er yezh tal, pe er c'hontrol, hep cheñch ster ar frazenn orin.

1.6.2.3 An didroc'hañ

[modifier]

An didroc'hañ a zo un teknik treiñ lec'h ma ranner ar frazenn orin e div frazenn pe muioc'h frazennoù bihanoc'h.

Ar frazenn-mañ zo bet didroc'het e div evit resisaat al liamm etre ar rener *le prêtre* hag ar renadenn dra ameeun *la piété de ses ouailles*:

Le prêtre songeait à la piété de ses ouailles qui fumerait dans la brume et dans le soleil, qui s'élèverait, libre, lointaine et pure.

Queffélec 1970, 29

Edo ar beleg o soñjal e deoliezh e zeñved o tivogediñ er vrumbenn ha dindan an heol. O sevel, dizalc'h, diamen ha glan.

Beyer 2016, 11

Ma vije dalc'het stumm ar frazenn orin en droidigezh vrezhonek ne vefe ket sklaer petra zo o sevel *dizalc'h*, *diamen ha glan* - *deoliezh e zeñved* pe *an heol*.

E galleg eo anat e komzer diwar-benn *deoliezh* a-drugarez da reizh gwregel ar ger *piété*: ne vijet ket bet posupl lavaret *le soleil lointaine*.

E brezhoneg n'eo ket anat reizh ar ger *deoliezh* e kenarroud-mañ, rak n'eus kemmadur ebet goude *o sevel*.

An doare disheñvel da ziskouez al liamm-se a vefe ouzhpennañ *hag*:

Edo ar beleg o soñjal e deoliezh e zeñved o tivogediñ er vrumbenn ha dindan an heol [hag] o sevel, dizalc'h, diamen ha glan.

Marteze he deus dibabet an droerezh troc'hañ ar frazenn e div evit chom hep adlavaret *ha* teir gwech: [...] ha dindan an heol hag o sevel, dizalc'h, diamen ha glan.

E brezhoneg e c'hall ar ger *seizet* bezañ un anv pe un anv-gwan. Evit diskouez eo *seizet ha bouzar-kloc'h* an tad-kozh ha n'eo ket ar gwele e voe krouet div frazenn en droidigezh vrezhonek:

Thomas s'approchait du lit clos de son grand-père, le paralytique, aux trois quarts sourd, et qui s'était gardé d'arrêter sa besogne, la confection d'un panier d'osier, pour une scène à quoi il ne comprenait rien.

Queffélec 1970, 35

Tostaet e oa Tomaz ouzh gwele-kloz e dad-kozh. Seizet ha bouzar-kloc'h en doa henezh eveshaet a baouez gant e labour fardañ ur baner evit heuliañ ur gaoz na gomprenne seurt ebet dezhi.

Beyer 2016, 15

1.6.2.4 Ar stagañ

[modifier]

Ar stagañ eo kontrol an didroc'hañ.

Amañ eo bet kendeuzet un nebeud frazennoù gallek en ur frazenn nemeti en droidigezh vrezhonek.

Des vieillards monologuaient et se récitaient à eux-mêmes ce qu'ils auraient mis s'ils avaient su écrire comme il le fallait. Qu'ils étaient des enfants

soumis et respectueux. Qu’au terme d’une longue vie ils étaient heureux de voir un prêtre dans l’île. Qu’ils feraient leur possible pour qu’il fût fier de sa paroisse. Que les communions seraient fréquentes...

Queffélec 1970, 36

Bez' e oa kozhidi o komz en o-unan hag o tibunañ ar pezh o dije lakaet m'o dije gouezet skrivañ evel ma oa dav: e oant bugale sentus ha doujus, e oant eürus e dibenn un hir a vuhez o welet ur beleg war an enez, e rafent o seizh gwellañ evit ma vefe lorc'h ennañ gant e barrez, e vefe sakramantet puilh.

Beyer 2016, 16

Strizh ar c'henarroud evit kregiñ ur frazenn e brezhoneg gant ur rannig-verb.

Posupl e vije lakaat ur pik ha kregiñ al lavarenn nevez gant an anv, an anv-gwan hag ar verb:

[...] bugale sentus ha doujus e oant, eürus e oant [...], ober a rafent o seizh gwellañ [...].

1.6.3 Ostilhoù stil

[modifier]

Ar bazenn gentañ da astenn ar pennad-mañ a vefe kinnig ostilhoù stil disheñvel e brezhoneg, evel ledanvad hag all. Pouezus-bras eo studiañ pennad Le Berre 2011 war al litote.

1.6.3.1 Ledanvad

[modifier]

Er skouer kinniget amañ dindan e komzer diwar-benn an dud e-barzh an iliz, ha neket ar savadur:

D'un seul et même courant, l'église se vidait.

Queffélec 1970, 44

Gant ur froud nemetken e tileunie an ilizad.

Beyer 2016, 24

Hag en degouezh-mañ ez eus un hollekadur pa reer kaoz eus strollad an dud a zo perzh d'ar barrez:

La paroisse l'écoutait sans surprise, avec une attention fidèle.

Queffélec 1970, 46

E selaou a rae ar barreziad hep souezhiñ, gant un evezh feal.

Beyer 2016, 26

Pennad 2

Rummadoù gerioù

Pennad 3

Araogennoù

3.1 Digoradur

[modifier]

An araogenn, hervez Kervella (1995, 333), a zo «ur ger hag a vez lakaet di-rak ur ger all — anv-kadarn, anv-verb, anv-gwan pe adverb — evit e liammañ e doare pe zoare ouzh ur ger all a zeu a-raok». Koulskoude e kaver skouerioù ma ne ra ket un araogenn al liamm gant ur ger all a zeu a-raok, evel pa grog ur frazenn gant un araogenn (*Da skouer, War a seblant...*). Un termenadur simploc’h a zeskrivfe an araogennoù evel ur rummad gerioù a dalvez da lec’hiañ, en amzer pe en un egor bennak (fizikel, arouezel, darempredel hag all) da nebeutañ un arguzenn a zo staget outi. Anvet e vez araogenn peogwir e teu an araogennoù a-raok an arguzenn a dalvez da lec’hiañ, koulskoude e c’haller kavout gerioù heñvel lec’hiet goude an arguzenn a zaveont outi (*Sellet a rin goude, Mont kuit, Mont en-dro* hag all), ma c’haller o envel *lerc’hennoù* neuze. Evel ma lavar Kervella, e c’hoarvez alies d’an araogennoù bezañ etre arguzennoù disheñvel, pa dalvez neuze da dermeniñ natur an darempred etrezo.

Evel ma voe meneget gant Rottet ha Moris (2018, 65), n’eo ket anat a-wechoù kavout an araogenn reizh er yezh tal, dreist-holl pa droer ur frazenn pe un droienn resis. Er pennad-mañ e vo kinniget un nebeud doareoù posupl da implijout ul lod eus araogennoù brezhonek diwar skouerioù tennet eus ar c’horpus troidigezhioù.

E degouezhioù zo e implijer un araogenn gevatal er yezh orin hag er yezh tal:

Paol, emañ ho koan war an daol.

Drezen 2012, 13

Paol, votre dîner est sur la table.

Drezen 2002, 19

E degouezhioù all, avat, e implijer araogennoù disheñvel er yezh orin hag er yezh tal:

Il a peur de la mer.

Queffélec 1970, 30

Aon en deus rak ar mor.

Beyer 2016, 14

Ur c’harter yac’h, ha bev ouzhpenn, rak, ma n’o doa ket ar baotred **aon ouzh** o skeud, e vigoudenned a oa lipr o zeod.

Drezen 2012, 249

C’était un quartier complètement assaini, et resté, quand même, vivant et « nature », car si les jeunes gens n’y ont pas **peur de** leur ombre, ses Bigoudenn ont le don inné de la réplique.

Drezen 2002, 155

Bez' ez eus ivez degouezhioù ma vez un araogenn en ur yezh hag ezvezant en eben:

An heol war e ziskar a lakae anat roufennoù he dremm dreut.

Drezen 2012, 21

Le soleil déclinant accusait les rides de son maigre visage.

Drezen 2002, 11

Er skouer roet amañ-dindan e implij ur yezh ar renadenn dra eeun, hag eben — ar renadenn dra ameeun.

Thomas heurta la table du poing.

Queffélec 1970, 109

Tomaz a skoas e veilh-dorn war an daol.

Beyer 2016, 141

3.1.1 En

[modifier]

Merkañ dalc’had gant an araogenn en

[modifier]

Gallout a ra servijout an araogenn *en* da lakat pouez war an dalc’had, en degouezh-mañ resis danvez ul lestr:

Et tout le monde raconte qu’il a trouvé une épave, un baril, de malaga ou de rhum, et croisé pour attendre la nuit: il grimperait chez lui en cachette et enterrerait le baril.

Queffélec 1970, 6

Ha padal e konte an holl en doa kavet ur peñse, ur varilh, malaga pe rom ennañ, hag en doa redet da c’hortoz an noz: da neuze en dije gellet pignat d’e lojeiz ha kuzhat ar varilhad.

Beyer 2016, 8

Disheñvel e vefe ster ar frazenn *ur varilh malaga pe rom* hepken, rak talvezout a rafe e komzer diwar-benn al lestr end-eun ha neket e zalc’had.

Un doare all da dreuzkas mennozh al lestr leun a vefe skrivañ *ur varilhad malaga pe rom*. Muioc’h a ditouroù diwar-benn ar stumm-se a zo kinniget amañ.

3.1.2 Gant

[modifier]

Merkañ an dalc’h

[modifier]

Liammet eo implij ar stumm *gant* evit treiñ *détenir* gant ster ar verb-se e galleg: «avoir entre les mains, à sa disposition, légalement ou illégalement quelque chose qui appartient à autrui» Geriadur CNRTL.

Ne dalvez ket *détenir* bezañ perc’henn war un dra, met kentoc’h kaout un dra en e zalc’h. Ne c’haller ket implijout ar verb *kaout* er ster-se.

Ul lizher a oa gantañ en e zorn.

Drezen 2012, 169

Il tenait une lettre à la main.

Drezen 2002, 106

Ils détiennent une science effrayante et, lui, pauvre terrien, il ne lutte pas contre eux.

Queffélec 1970, 7

Ganto ez eus ur skiant efreizhus hag ar paourkaezh douarad anezhañ ne zalc’h ket penn outo.

Beyer 2016, 9

3.2 Stagelloù araogenn

[modifier]

3.2.1 En desped (da)

[modifier]

Ar stagell araogenn *en desped (da)* a glot gant *cependant* / *malgré* / *en dépit* de e galleg.

Il tergiversa cependant.

Queffélec 1970, 53

En desped da se e klaskas troiata.

Beyer 2016, 33

Skedus e oa an oabl, en desped d’ur vodedennig tanav, adalek Ben-oded, neizhet er gwez, betek an Enez-Tudi, gwenn-kann war he zurumellig goemonek-rous.

Drezen 2012, 138

Le ciel était éclatant, en dépit d'une buée transparente, depuis Benn-Odet, niché dans les arbres, jusqu'à l'île Tudi, toute blanche sur sa petite butte de goémons roux.

Drezen 2002, 85

3.2.2 Araogenn + *a* + verb

[modifier]

Pa vez lakaet un araogenn + *a* + verb, *a* a zo ur berradur evit *ar pezh a*.

war *a*

[modifier]

Implijout *a* c'haller an araogenn **war** dirak ar rannig verb ***a*** gant ar ster ***war a pezh a lavar ar vemor***:

La mémoire prétend que des alouettes, dans cet après-midi de juin, chantaient parmi les haubans du ciel.

Queffélec 1970, 6

War *a lavar ar vemor* e oa alc'hwedered, en endervezh-se *a viz Mezheven*, o kanañ e-touez skeulioù-gwern an oabl.

Beyer 2016, 8

Hounnezh ne zeu ket alies d'an oferenn, war *a gredan*.

Drezen 2012, 46

Cette jeune personne ne vient pas souvent à la messe, crois-je savoir.

Drezen 2002, 27

Ar skouer-se *a ziskouez penaos e teu un islavarenn-stag da vezañ un islavarenn-stag hep penn*.

3.3 Da lenn pelloc'h war ar gudenn

[modifier]

Ar pennad-mañ a c'hallfed astenn gant an oberennoù da-heul:

- Gourmelon, Yvon. 2012. 'Div araogenn dirak ar memes anv', Notennoù yezhadur, Al Liamm (éd.), 63-66. [adembannet e 2008. Al Liamm 368, 81-84].
- Gourmelon, Yvon. 2012. 'Displegañ an araogennoù pe chom hep ober?', Notennoù yezhadur, Al Liamm, 59-62.
- Morin, Guillaume. 2024. Studiañ un nebeud araogennoù brezhonek diwar skridoù eñvorennoù Jarl Priel, ms. master, u. Rennes II
- Rottet, Kevin J. 2020. 'Complex prepositions in Breton', Benjamin Fagard, José Pinto de Lima, Dejan Stošić, & Elena Smirnova (éds.),

Complex Adpositions in European Languages: A Micro-Typological Approach to Complex Nominal Relators, Series Empirical Approaches to Language Typology (EALT) Vol 65, Berlin: De Gruyter, 195-231.

Pennad 4

Anvioù-gwan

Pa geñverier ar mod ma tro an anvioù-gwan e brezhoneg hag e galleg e kaver perzhioù heñvel ha disheñvel. En div yezh e c’hall servijout an anvioù-gwan da a zoareañ pe da resisaat un anv-kadarn. Alies e c’hallont ivez merkañ stadoù (Arbres). E brezhoneg hag e galleg e c’hall an anv-gwan c’hoari roll an doareen (da skouer, *skuizh eo ar plac’h*) pe ar stagenn (*ur plac’h skuizh*).

E galleg e kenglot an anvioù-gwan penn-da-benn er reizh hag en niver gant an anv-kadarn a gemmont. E brezhoneg, avat, e vez merket kenglotadur ar reizh hag an niver gant kemmadurioù.

4.0.1 Plas an anv-gwan

[modifier]

Hervez Even (1987, 122) e veze lakaet an anv-gwan dirak an anv-kadarn aliesoc’h er c’hrennvrezhoneg eget e brezhoneg modern. Peurliesañ e laker an anv-gwan goude an anv-kadarn e brezhoneg a-vremañ. Koulskoude, e degouezhioù zo, e c’haller lakaat un nebeud anezho dirak an anv:

Il avait soif et son premier soin fut d’entrer chez la veuve Le Stum, qui, dans sa propre chambre, dont elle fermait seulement le lit, vendait à boire.

Queffélec 1970, 47

Sec’hed en doa hag e gentañ preder a reas dezhañ mont tre e ti an intañvez ar Stumm hag a werzhe boeson en he c’hambr ma ne rae nemet klozañ ar gwele.

Beyer 2016, 29

War ARBRES e kaver ul listenn glok eus an anvioù-gwan a vez lakaet dirak an anv:

- niveroù pegementiñ, niveroù petvediñ ha niveroù kevrennañ evel *hanter*;
- anvioù-gwan pe anvioù prizañ, evel *kaezh*, *paour-kaezh*, *lastez-*, *c’hoant*, *gwashat*;
- gerioù tabou implijet evel anvioù-gwan kreñvaat evel *ur sapre den*;

- gerioù amresis evel *holl* ha *nep*;
- anvioù-gwan unsilabennek pe divsilabennek troet da rakgerioù, en o zouez *arall*-, *berr*-, *bihan*-,
- bras-, brizh-, dister-, dreist-, drouk-, fall-/fals-, gouez-, gwen-, heñvel-, hir-, kamm-, kozh-,
- krak-, krenn-, izel-, nevez-, pell-, pounner-, reizh-, skañv-, tomm-, uhel-.

Hervez Kervella (1995, 88), an anvioù-gwan doareañ en derez-plaen (gwall, kozh, brizh, krak, dister...) a vez graet ganto evel gant gwir rak-gerioù. Koul-skoude ne c'hoarvez kemmadur ebet goude un anv-gwan en derez-uhel:

Dans la visite que la plus belle fille de l'île lui avait faite et dans les phrases âpres et suaves qu'elle lui avait lancées, il reconnaissait, de toute évidence, une tentation.

Queffélec 1970, 54

Ar weladenn graet dezhañ gant kaerañ plac'h an enez, koulz hag ar c'homzoù garv ha c'hwek taolet dezhañ, a anaveze evel un temptadur anat.

Beyer 2016, 35

4.0.2 Eztaoler ur c'heñveriadur gant anvioù-gwan-doareañ

[modifier]

An anvioù-gwan-doareañ a c'haller implijout ivez evit eztaoler ur c'heñveriadur, da skouer gant *par* (da):

Ils se mettraient en face l'un de l'autre comme de jeunes animaux noirs qu'ils étaient, deux créatures de l'île, un homme, une femme, la voile et le mât d'une famille.

Queffélec 1970, 54

En em lakaat a rafent tal-ouzh-tal, par da zaou loen yaouank du a oa anezho, daou grouadur eus an enez, ur gwaz, ur vaouez, gouel ha gwern un tiegezh.

Beyer 2016, 34

4.0.3 Anv-gwan hep anv ouzh e heul

[modifier]

E degouezhioù ma n'eus anv ebet ouzh an anv-gwan e vez graet gantañ evel gant un anv-kadarn gwirion:

Unan kastizet gant Doue, ha gant Doue e vefe-eñ kastizet d'e dro.

Queffélec 1970, 188

Un puni de Dieu qui allait le punir à son tour.

Beyer 2016, 138

Ar bravañ zo e vo dilugernet ouzhoc'h, ma tougit kañv din gant koefoù plaen ha tavañjer du.

Drezen 2012, 326

Le plus joli est qu'on vous regardera de travers, si vous portez mon deuil,
avec des coiffes pleines et un tablier noir.

Drezen 2002, 205

Pennad 5

Doareerien perc'hennañ

5.1 Terminologiezh

[modifier]

Meur a dermen a zo evit komz eus gerioù perc'hennañ (*ma, da, e, he* hag all). E galleg e vez graet *déterminants possessifs* anezho, daoust m'o kaver dindan an anv *pronoms possessifs* pe *adjectifs possessifs* ivez (Jouitteau 2009-2025).

E brezhoneg e reer *anvioù-gwan perc'hennañ anezho* kentoc'h eget *raganvioù perc'hennañ*. Kervella (1995, 259-260) a zispleg n'eus ket a wir raganvioù-perc'hennañ e brezhoneg. Hervezañ, e stummoù evel *ma hini, da hini*, e hini, he re *h.a. n'eus nemet un anv-gwan perc'hennañ* (*ma, da, e hag all*) *hag ur ger diskouezañ* (*hini, re*) *lakaet war e lerc'h*.

Evel displeget gant Jouitteau (2009-2025), ne c'hallont ket bezañ *anvioù-gwan perc'hennañ* na *raganvioù perc'hennañ*, dre ma ne erlec'hiont morse an anv-gwan pe an anv.

War a seblannt n'eus ket a droidigezh vrezhonek resis ebet evit an termen *déterminants possessifs* evit ar mare. E KAG 2016 e kinniger *ger spisaat* evit *déterminant* ha *ger perc'hannañ* evit *possessif*. Posupl e vefe implijout *gerioù spisaat perc'hennañ* evit komz eus *déterminants possessifs*. Mod all e kaver an termen *doareer* e Devri kinniget gant Kervella 1962. Etre an div opsion-mañ e hañval skañvoc'h *doareer perc'hennañ*, pehini a vo implijet el labour-mañ.

5.1.1 Gerioù-mell gallek troet gant doareerien perc'hennañ e brezhoneg

[modifier]

Ar gerioù-perc'hennañ a implijer alies e brezhoneg pa vez implijet kentoc'h ur ger-mell e galleg evit diskouez ar berc'henniezh:

Sur le continent, des maisons humaines, des fermes qui se disent pauvres, mais où la lande étincelle dans les cheminées plus belle qu'à la floraison de Pâques;

Queffélec 1970, 5

War an douar bras, tiez tud, atantoù o tiskouez paourentez pa sked avat al lann en o oaledoù, kaeroc'h eget bleuniadur Pask;

Beyer 2016, 7

A la fin de la troisième année, c'est Anne Le Berre qui sort lever des lignes à cent mètres du port, derrière un rocher tranquille.

Queffélec 1970, 6

E dibenn e drede bloavezh, sed aze Ann ar Berr o vont da sevel linennoù, kant metrad diouzh ar porzh, a-dreñv ur garreg habask.

Beyer 2016, 8

(An trede bloavezh ma oa ar person war an enez)

Il leva la main pour s'essuyer le front ; au lieu de s'essuyer le front, il se signa.

Queffélec 1970, 57

Sevel a reas e zorn da sec'hiñ e dal; e-lec'h sec'hiñ e dal e reas sin ar groaz.

Beyer 2016, 37

Er skouer da heul e voe miret stumm unan an anv gant ar ger-mell (*la tête*) e galleg evit komz eus ur strollad tud.

Ils s'assoient sur des mottes de terre un peu hautes et, levant la tête, la tournent de droite à gauche et de gauche à droite comme s'ils voulaient la dévisser.

Queffélec 1970, 6

Koazezañ a reont war voudennoù uhelik ha, savet o fennoù, e troont anezho a gleiz da zehoù hag a zehoù da gleiz e-giz pa glaskjent o diviñsañ.

Beyer 2016, 8

E troidigezh vrezhonek ar frazenn resis-mañ e voe lakaet an anv-kadarn el liester, diaraoget gant un doareer perc'hennañ (*o fennoù*). Koulskoude e kaver skouerioù lec'h m'eo dalc'het ar stumm unan e degouezhioù a-seurt-se, evel er frazenn *Dudiusoc'h eo da'm skouarn klevet al labous o kanañ gae war beg e skourr, eget youc'herezh paotred kêr, savet ar banne d'o fenn* Meurgorf.

Muioc'h a skouerioù a ranker kavout evit resisaat ar patrom implijet aliesoc'h.

5.1.2 Anvioù noaz gallek troet gant doareerien perc'hennañ e brezhoneg

[modifier]

Pa implijer un anv noaz e galleg e c'haller ouzhpennañ un anv-gwañ perc'hennañ en droidigezh vrezhonek:

les petites fenêtres qui emprisonnent dans l'air le froid, la pluie et le vent, et les obligent, pour réclamer pitance, à ne passer qu'un bras maigre qui tâtonne;

Queffélec 1970, 5

ar prenestri bihan hag a zalc'h bac'het en aer ar yenien, ar glav hag an avel, ken ne c'hellont nemet tremen ur vrec'h dreut war dastorn evit goulenn o zamm kreun;

Beyer 2016, 7

5.1.3 Doareerien perc'hennañ implijet e brezhoneg pa gomzer diwar-benn saviadoù ar c'horf

[modifier]

Elle se retournait, déjà les gens qui stationnaient dans le bas de l'église passaient dans le cimetière.

Queffélec 1970, 44

Treñ a rae he c'hein ha kentizh e kroge an dud bet e traoñ an iliz da dremen er vered.

Beyer 2016, 24

Trois hommes, assis sur des escabeaux, lui firent place.

Queffélec 1970, 48

Tri gwaz en o c'hoazez war skabelloù a reas plas dezhañ.

Beyer 2016, 29

Le dimanche, de très bonne heure, les gens se réunissaient dans l'église, les hommes à droite, les femmes à gauche, tous debout ou à genoux [...].

Queffélec 1970, 43

Da Sul vintin, abred-tre, en em dolpe an dud en iliz, ar wazed a-zehoù, ar maouezed a-gleiz, an holl en o sav pe war o daoulin [...].

Beyer 2016, 23

Thomas, à genoux, ne murmurait aucun mot de prière.

Queffélec 1970, 52

Ne oa ket Tomaz o voutslavarout gerioù pediñ war e zaoulin.

Beyer 2016, 32

Pennad 6

Treuzkas mennozh an dalc’h e brezhoneg

6.0.1 Mennozh an dalc’h treuzkaset gant *e-kerz*

[modifier]

Mennozh an dalc’h a c’haller diskouez gant an araogenn *kerz*, dreist-holl pa gomzer eus traoù difetis.

Il disposait d’un pouvoir de prêtre.

Queffélec 1970, 57

Galloud ur beleg a oa en e gerz.

Beyer 2016, 37

Penché sur l’autel, ne disposant plus, pour son oraison intérieure, de phrases latines, il se trouvait seul.

Queffélec 1970, 212

Stouet war an aoter ne oa ket mui frazennoù latin en e gerz evit e bedadenn ziabarzh hag e-unan en em sante.

Beyer 2016, 192

6.0.2 Un anv-gwan doareañ gallek troet e brezhoneg gant ur stumm perc’hennañ

[modifier]

Sur le continent, des maisons humaines, des fermes qui se disent pauvres, mais où la lande étincelle dans les cheminées plus belle qu’à la floraison de Pâques;

Queffélec 1970, 5

War an douar bras, tiez tud, atantoù o tiskouez paourentez pa sked avat al lann en o oaledoù, kaeroc’h eget bleuniadur Pask;

Beyer 2016, 7

6.0.3 Ar stumm *gant* + *bezañ*

[modifier]

Implijout a c'haller an araogenn *gant* gant ar verb *bezañ* evit diskleriañ an dalc'h war un dra, fetis pe difetis.

Sans atteindre à la gloire du Mont-Saint-Michel [...], l'île aurait la foi d'un monastère.

Queffélec 1970, 29

Hep tizhout gloar Menez-Mikael [...] e vefe gant an enez feiz ur manati.

Beyer 2016, 12

Pennad 7

Morfemoù

Pennad 8

Lostgerioù

8.1 Digoradur

[modifier]

Hervez Kervella (1995, 425), ur yezh a zo enni un niver gerioù-diazez, gwriziennoù ger pe c’hoazh pennrannoù, hag un niver kalz brasoc’h a c’herioù savet dizar ar-se. Renabliñ a ra doareoù disheñvel da stummañ gerioù e brezhoneg, en o zouez:

- Dre zevevadur: gerioù nevez (verboù, anvioù, anvioù-gwan hag all) a c’haller sevel en ur stagañ dibennoù-ger ouzh ar benn-rann;
- Dre astenn talvoudegezh ar gerioù a zo anezho dija;
- Dre gevrennadur.

8.1.1 Lostger *ad/iad*

[modifier]

Pouezañ war hirder ur prantad amzer

[modifier]

Al lost-ger-mañ a c’haller stagañ ouzh un niver evit pouezañ war hirder ur prantad amzer:

On ne devait pas oublier, disait-il, que, pendant dix années, l’île avait porté son prêtre.

Queffélec 1970, 40

Arabat e oa ankouaat, emezañ, he doa an enez bet e veleg dek vloavezh-pad.

Beyer 2016, 20

Tout le long du dimanche, des îliens défilèrent chez les Gourvennec.

Queffélec 1970, 58

Ar sulvezhiad a-bezh e voe un dibunadeg enezourien e ti Gourvenneg.

Beyer 2016, 38

Anvioù-kadarn a c'hell bezañ deveret diwar niveroù en ur implijout al lostger-mañ. *Un dekvloavezhiad* er skouer lakaet amañ dindan a glot gant *dix années* e galleg ha neket *dix ans*, peogwir e pouezer war ar fed eo tremenet ar prantad-se pe war an darvoudoù c'hoarvezet d'ar mare-se kentoc'h eget merkañ un niver a vloavezhioù hepken:

Dix années.

Queffélec 1970, 5

Un dekvloavezhiad.

Beyer 2016, 7

Un tu all da bouezañ war hirded ur prantad amzer eo ouzhpennañ an adverb pouezañ *-pad*:

On ne devait pas oublier, disait-il, que, pendant dix années, l'île avait porté son prêtre.

Queffélec 1970, 40

Arabat e oa ankouaat, emezañ, he doa an enez bet e veleg dek vloavezh-pad.

Beyer 2016, 20

Merkañ an dalc'had

[modifier]

Posupl eo ouzhpennañ al lostger *-ad/-iad* d'un anv e brezhoneg evit merkañ e zalc'had. Bez ez eus un diforc'h etre *ul loa arc'hant* hag *ul loiad arc'hant*; *ul loa* a verk an danvez, hag *ul loiad* — ar pezh a zo e-barzh.

E degouezhioù zo e c'haller merkañ an diforc'h etre ul lestr goulo pe leun gant al lostger-mañ, pe pouezañ war ar pezh a zo e-barzh:

Des épaves arrivèrent à la côte : des rames, des morceaux de coque, un canot en bon état, des tonneaux d'eau potable, un baril de vin rouge et trois cadavres – dont à la rigueur on se fût passé.

Queffélec 1970, 44

Dont a reas peñse d'an aod: roeñvoù, tammoù kouc'h, ur c'hanod e ratre vat, tonelladoù dour mat, ur varilhad gwin ruz ha tri c'horf-marv — dreistezhomm e oa ar re-mañ pa soñjed ervat.

Beyer 2016, 24

En nebeud degouezhioù e c'haller merkañ an dalc'had e gallek gant *ée*, evel *cuillerée*, *bouchée* hag all. Koulskoude, n'eo ket reoliek ar sistem-se e galleg: da skouer, ne vez ket lavaret *une verrée* met *un verre de*. A-wechoù e vez degaset gant *ée* ur cheñchamant ster: ar ger *nuitée* ne dalvez ket mui padelezh an noz, met kentoc'h kementad a nozvezhioù tremenet en ul leti (Geriadur CNRTL).

Un doare all da verkañ an dalc'had e brezhoneg a zo displeget amañ.

Eztaoler ul ledanvad

[modifier]

En ur heuliañ ar memes patrom e c’hall *-ad/-iad* treiñ ul ledanvad gallek.

Da skouer e komzer amañ diwar-benn an dud e-barzh an iliz, ha neket ar savadur:

D’un seul et même courant, l’église se vidait.

Queffélec 1970, 44

Gant ur froud nemetken e tileunie an ilizad.

Beyer 2016, 24

Hag en degouezh-mañ ez eus un hollekadur pa reer kaoz eus strollad an dud a zo perzh d’ar barrez:

La paroisse l’écoutait sans surprise, avec une attention fidèle.

Queffélec 1970, 46

E selaou a rae ar barreziad hep souezhiñ, gant un evezh feal.

Beyer 2016, 26

8.1.2 Al lostger *at*

[modifier]

Al lostger *at* a c’hall servijout evit lakaat un anv-gwan da vezañ ur ger estlammañ:

Montrer aux îliens de quelle faveur Dieu les entourait, belle chose, mais difficile.

Queffélec 1970, 57

Diskouez d’an enezourien pegen mat e oant erru gant Doue? Bravat tra, diaesat tra avat.

Beyer 2016, 37

Pennad 9

Stummoù verbel (amzer, doare,
tu, stumm)

Pennad 10

Amzer

10.0.1 *War* + anv-verb implijet evit merkañ padelezh ur c’hemm

[modifier]

Ar stumm *war* + **anv-verb** a implijer evit merkañ padelezh ur c’hemm pe eztaoler an obererezh a c’hallfe c’hoarvezout pe a c’hoarvezo a-benn nebeut.

Les formes des maisons s’affaiblissent, s’exténuent.

Queffélec 1970, 6

War wanaat, war ziviañ ez ae trolinennoù an tiez.

Beyer 2016, 8

10.0.2 Ar stumm-danevelliñ implijet e brezhoneg evit treiñ lavarennoù en amzer dremenet

[modifier]

Ar stumm-danevelliñ a zo ur stumm ma implijer un anv-verb e-lec’h ur verb displeget.

Il rétorquait simplement : – C’est vrai...

Queffélec 1970, 45

Hag eñ hag eilgeriañ hep mui ken : – Gwir eo...

Beyer 2016, 25

« Mes chers frères », leur dit-il, et il entama un discours véhément contre les mauvais chrétiens.

Queffélec 1970, 46

“Va breudeur ker,” emezañ dezho, ha kregiñ neuze gant ur brezegenn daer a-enep ar gristenien fall.

Beyer 2016, 26

Le sacristain s’approcha de la petite fenêtre et contempla la dune rase, les rochers, le ciel bleu.

Queffélec 1970, 47

Tostaat a reas ar sakrist ouzh ar prenestrig hag arvestiñ ouzh an tevenn touz, ar reier, an oabl glas.

Beyer 2016, 29

10.0.3 *War-nes* a ginnig un obererezh darig

[modifier]

An araogenn *war-nes* a glot gant sur *le point de (faire qch)* e galleg. Kinnig a ra un obererezh a c'hoarvezo d'iozhtu.

Il pensait maintenant que cette fille était belle, il se souvenait qu'on la célébrait comme la plus belle, et il fut sur le point de bondir par-dessus le mur de pierres sèches, par-dessus un autre mur, un autre et un autre, et de courir après Scolastique.

Queffélec 1970, 54

Bremañ e kave gantañ e oa kaer ar plac'h-se, e teue da soñj dezhañ e oa brudet evit bezañ an hini gaerañ, ha war-nes lammat dreist ar voger vein sec'h e voe, dreist ur voger all, hag un all, hag un all, ha redek war-lerc'h Scolastique.

Beyer 2016, 34

Implijet e c'hall bezañ ivez evit treiñ an amzer dremenet ledan:

Il allait partir.

Queffélec 1970, 29

War-nes mont kuit e oa.

Beyer 2016, 12

10.0.4 *Stumm pare da* evit kinnig un obererezh darig

[modifier]

Tost eo ar stumm-mañ ouzh an hini meneget a-us. *Bezañ war ar pare* a dalvez bezañ prest d'ober un dra bennak, *être sur le point de faire quelque chose* e galleg.

Le dimanche, quand il retrouva devant lui la paroisse attentive, prête à l'admirer, Thomas Gourvennec eut une défaillance.

Queffélec 1970, 57

D'ar Sul, pa 'n em gavas ar barreziad evezhiek dirazañ, pare da vezañ bamet gantañ, e fallaas Tomaz Gourvennec.

Beyer 2016, 37

Au lieu de cela, toutes étaient vivantes, toutes étaient là, sur la dune, prêtes à reprendre la mer dès le premier calme...

Queffélec 1970, 152

E-lec'h se e oant bev holl, holl e oant aze war an tevenn, pare da vont war vor en-dro kerkent hag ar galmijenn gentañ...

Beyer 2016, 132

Pennad 11

Doare

11.0.1 Doare-divizout

[modifier]

Doare-divizout implijet e brezhoneg evit treiñ ur stumm gant *si* diwar ar galleg

[modifier]

E galleg e implijer an amzer dremenet ledan pe an amzer a-vremañ goude *si*. E brezhoneg e c’haller implijout an doare-divizout:

Ils s’assoient sur des mottes de terre un peu hautes et, levant la tête, la tournent de droite à gauche et de gauche à droite comme s’ils voulaient la dévisser.

Queffélec 1970, 6

Koazezañ a reont war voudennoù uhelik ha, savet o fennoù, e troont anezho a gleiz da zehoù hag a zehoù da gleiz e-giz pa glaskjent o diviñsañ.

Beyer 2016, 8

11.0.2 Subjonctif

[modifier]

N’eus ket a subjonktif e brezhoneg. Doareoù disheñvel a implijer e brezhoneg da eztaoler stadoù diwir evel ar c’hoant, an het, ar bosublded, an ezhomm, ar varn, ar sav-poent pe un obererezh ha n’eo ket c’hoarvezet c’hoazh Ar-bres:Subjonctif.

Stumm gant rener + *o* + anv-verb

[modifier]

Il n’est pas possible que des aubes glorieuses, se déployant dans le fond du ciel, aient éclairé ce morceau de récif.

Queffélec 1970, 5

Ne c'hell ket bezañ bet ruzelloù-mintin o sklêrijennañ an tamm penn-karreg-se en o dispak gloriüs e don an oabl.

Beyer 2016, 7

Stumm gant *da* + anv + anv-verb

[modifier]

Dieu était dans l'île avant que n'y débarquât le prêtre, mais comme le feu dans les rameaux avant que le sauvage ne les frotte.

Queffélec 1970, 33

En enez edo Doue a-raok d'ar beleg dilestrañ, met evel m'emañ an tan er skourroù a-raok d'ar goueziad o frotañ.

Beyer 2016, 13

Talvoudegezh ar subjontif degaset gant an doare-divizout e brezhoneg

[modifier]

Les intentions défilaient, annoncées d'une voix sifflante, pour la « penzé », pour que Dieu envoyât des épaves sur les grèves, pour que Dieu fit tomber de l'eau, pour que Dieu envoyât un prêtre dans son île, pour que Dieu mit beaucoup de poissons dans les filets ou dans les nasses.

Queffélec 1970, 43

Kemennet gant ur vouezh skiltr e veze dibunet ar mennadoù pediñ gant ar peñse, ma vefe gant Doue kaset peñse war an aodoù, ma vefe gant Doue lakaet glav d'ober, ma vefe gant Doue kaset ur beleg war e enez, ma vefe gant Doue lakaet pesked e-leizh er rouedoù pe er c'hevell.

Beyer 2016, 23

11.0.3 Lavarenn estlammañ

[modifier]

Na(g)

[modifier]

Quel repos!

Queffélec 1970, 6

Nag un distan!

Beyer 2016, 8

Quelle erreur d'accepter cette paroisse!

Queffélec 1970, 28

Nag ur fazi kemer ar barrez-se!

Beyer 2016, 10

Quelle aubaine! disait-on à François Guillerm.

Queffélec 1970, 45

“Nag ur bevez! ” a veze lavaret da Frañsez Gwilherm.

Beyer 2016, 25

Comme il en savait des choses !

Queffélec 1970, 48

Nag a draoù a ouie!

Beyer 2016, 29

Pennad 12

Tu-gra, tu-gouzañv

12.1 Tu-gouzañv

[modifier]

12.1.1 Tu-gouzañv brezhonek implijet evit treuzkas ar fokus

[modifier]

C'est lui qui allume les feux et les autres achèvent sa besogne sans le considérer comme coupable.

Queffélec 1970, 27

Gantañ e vo enaouet an tanioù ha gant ar re all e vo peurechuet e labour hep na vije lakaet ganto da giriek.

Beyer 2016, 10

Implijet e voe an tu-gouzañv en droidigezh vrezhonek-mañ evit treuzkas ar fokus kontrastañ dre ziskouez un enebiezh etre an hini a enaou an tanioù hag ar re a beurechuo al labour.

L'ermite de l'île, si Dieu l'aimait — et Dieu l'avait aimé —, avait dû lutter contre les offres des belles îliennes que tourmentait sa piété.

Queffélec 1970, 54-55

Moarvat en doa bet penitiour an enez, mard e oa bet karet gant Doue — ha Doue en doa karet anezhañ —, da stourm ouzh kinnigoù an enezourezed kaer trubuilhet gant e zeoliez.

Beyer 2016, 35

12.1.2 Tu-gouzañv implijet e brezhoneg evit pouezañ war ar stumm boutin a verb bezañ

[modifier]

Les gestes de son maître hantaient sa mémoire, et, quand il ne résistait pas de toutes ses forces, il s'abandonnait à les imiter [...].

Queffélec 1970, 39

Sorc'hennet e veze e vemor gant jestroù e vestr, ha pa ne lakae ket e holl nerzh da zerc'hel penn en em leze da vont betek o zreveziñ [...].

Beyer 2016, 19

En ur lakaat an tu-gouzañv amañ e c'haller implijout stumm boutin ar verb bezañ evit lakaat pouezh war un obererezh boutin *veze*, ar pezh ne vije ket bet posupl gant an tu-gra.

On chantait quatre ou cinq cantiques, puis il y avait encore un temps de silence et d'attente.

Queffélec 1970, 44

Pevar pe bemp kantik a veze kanet ha da heul e veze adarre ur berr a c'hortozadeg didrouz.

Beyer 2016, 24

Implijet e voe an tu-gouzañv amañ evit diskouez dre ar stumm boutin a verb bezañ e c'hoarveze ur seurt obererezh alies. Posupl e vije bet lavaret *Pevar be bemp kantik a ganed*, met splannoc'h eo efed an obererezh boutin gant *veze*.

12.1.3 Tu-gouzañv implijet en droidigezh e-lec'h tu-gra evit tremen hebiou displegañ ar verb kaout d'an trede gour unan

[modifier]

La mer, le dépaysement, la solitude morale ont détruit son courage et, si l'on résistait à son entreprise, en poursuivrait-il le dessein?

Queffélec 1970, 5

Diskaret eo bet e nerzh-kalon gant ar mor, an divroañ, an digenvez spered, ha daoust ha derc'hel a rafe d'e grog ma c'hoarvezfe da unan enebañ ouzh e embregadenn?

Beyer 2016, 7

Er frazenn-mañ e tibabas ann droeerez implijout an tu-gouzañv e-lec'h an tu-gra evit tremen hebiou displegañ ar verb *kaout* d'an trede gour unan: *Ar mor, an divroañ, an digenvez spered en deus/o deus diskaret e nerzh-kalon*.

Pennad 13

Stumm kadarn, nac'h, goulennata, estlammañ

13.0.1 Stumm goulennata

[modifier]

Stumm gant *ra*

[modifier]

Ar stumm goulennata krouet gant an amginadur (inversion) e galleg a c'haller treiñ gant *ra* e bzg:

Puis-je, Monseigneur, vous raconter l'allégresse de ces gens à la vue du costume que je porte?

Queffélec 1970, 36

Ra vo permetet din, Aotrou 'n Eskob, kontañ deoc'h levezet an dud-mañ o welet ma gwiskamant?

Beyer 2016, 16

Stumm kadarn pe estlammañ gallek cheñchet d'ar stumm goulennata e brezhoneg

[modifier]

Ur goulenn retorik pe dieeun a c'haller treiñ e brezhoneg gant ur stagell isurzhiañ *ha*. Neuze e c'hall cheñch ar stumm kadarn pe estlammañ er frazenn c'hallek d'ar stumm goulennata e brezhoneg.

Qui sait si son refuge, loin d'être la prière, ne serait pas la folie.

Queffélec 1970, 5

Piv 'oar ha ne gavfe ket e repu er follentez kentoc'h eget er bedenn?

Beyer 2016, 7

N'est-ce pas plus terrible encore à la fin de l'antan, la mort de Louis Yvinec!

Queffélec 1970, 6

Ha daoust ha ne oa ket bet tra spontusoc'h c'hoazh marv Loeiz Ivineg e dibenn ar bloaz tremenet?

Beyer 2016, 8

13.0.2 Stumm nac'h

[modifier]

Stumm nac'h lakaet war wel gant disteraennoù

[modifier]

Evit kreñvaat ar stumm nac'h e c'haller implijout un disteraenn.

Personne ne parlait.

Queffélec 1970, 48

Den ne ranne grik.

Beyer 2016, 29

La disparition d'Anne se conforme à une sagesse de l'horreur: personne n'a rien vu ni rien entendu et personne ne sait rien.

Queffélec 1970, 26

Reizhet e oa steuziadur Ann ouzh poell an euzh en ur mod: den n'en doa gwelet na klevet tra, den ne ouie tra.

Beyer 2016, 8

Pennad 14

Stummoù verbel all

14.0.1 Stumm gant Ha(g) + sujed + da

[modifier]

Tout le monde se signait, les femmes, les enfants, les hommes, ceux de la nef qui le voyaient, et ceux des bas-côtés qui ne le voyaient pas et qui suivaient la nef ; il disposait d'un pouvoir de prêtre

Queffélec 1970, 57

Hag an holl d'ober sin ar groaz, ar maouezed, ar vugale, ar wazed, ar re a oa en nev hag a wele anezhañ, hag ar re a oa en adnev hag a 'z ae da heul an neviad.

Beyer 2016, 37

14.0.2 Stumm-ober gallek troet gant un anv-kadarn e brezhoneg

[modifier]

Il n'est pas possible que des aubes glorieuses, se déployant dans le fond du ciel, aient éclairé ce morceau de récif.

Queffélec 1970, 5

Ne c'hell ket bezañ bet ruzelloù-mintin o sklêrijennañ an tamm penn-karreg-se en o dispak glorius e don an oabl.

Beyer 2016, 7

Pensant que cela durerait, elle n'avait plus récité ses prières, ou ne les avait récitées que du bout des lèvres.

Queffélec 1970, 40

Gant ar soñj e padfe an traoù n'he doa ket mui dibunet he fedennoù pe he doa dibunet anezho diwar blein an teod.

Beyer 2016, 20

Une tempête d'équinoxe, bouleversant la mer, emprisonna les îliens sur leur récif — et ce furent veillées et conciliabules, courants d'air glapissants dans les ruelles tortes, repas chiches coupés de phrases lentes...

Queffélec 1970, 59

Gant un tourmant kedeze ha diroll ar mor e voe bac’het an enezourien war o fenn-karreg — ha neuze e voe beilhadegoù ha kuzhutadegoù, avelioù-red o speññial er straedigoù kamm-digamm, predoù moan poentaouet gant kaozioù gorrek...

Beyer 2016, 39

14.0.3 *O vezañ ma*

[modifier]

Implij ar rannig *o* gant ar stumm ober a verb bezañ a zo strizh. Ne c’haller ket displegañ an holl verboù gant ar stumm-se.

Da skouer, lavaret e vez *Gouzout a ra* ha neket *Emañ o c’houzout*.

Koulskoude e vez implijet ar stumm *O vezañ ma* evit kinnig renadennoù abeg, da skouer evit treiñ stummoù evel *étant donné que/puisque* diwar ar galleg.

O vezañ ma ne chome ket Sakramant an aoter e diskouez

Pennad 15

Kreñvder ar ster

Pennad 16

Verboù ha stummoù damskoazellañ e brezhoneg

16.0.1 Petra eo ar vodelezh?

[modifier]

Termeniñ a ra Hacquard (2009, 1) ar vodelezh evel perzh ar ster a denn d'ar martezeadennoù hag ezhommoù pe redioù, da lavaret eo stadoù an traoù en tu all d'ar saviad a-vremañ. Daoust ma ne c'hoarvez biken an darvoudoù hipotetek-se e c'haller komz diwar o fenn en ur implijout gerioù damskoazellañ.

Gallout a reer komz diwar-benn ar pezh a zo ret/arabat ober evit doujañ ouzh al lezenn, ar pezh a fello d'an nen ober goude bezañ echuet e studioù, ar pezh a rafed ma c'hounezfed d'al loto pe ar pezh a c'hallje c'hoarvezout ma ne vije ket Breizh aloubet gant Bro-C'hall.

Hervez Joutteau e vez eztaolet gant stummoù damskoazellañ mennozhioù evel ar posublde pe an ezhomm. Gallout a ra merkañ ar verboù damskoazellañ un derez a brobablentez ivez. Er ster-se e servijont evel merkerioù epistemek hag a ziskouez live fiziañs ar c'homzer e-keñver e brezeg. An epistemegezh a c'haller seveniñ er yezh gant meur a elfenn all ouzhpenn ar verboù damskoazellañ, en o zouez adverboù evel 'marteze'. E-touez elfennoù damskoazellañ e brezhoneg e kaver ar verboù (rankout, dleout, faotañ, mennout, fellout, plijout, gallout), predikadoù damskoazellañ a rummadoù disheñvel (anvioù-gwan evel 'dav' pe 'ral', anvioù-gwan-verb evel 'darbet', pe an anv damskoazellañ 'ret') ha stummoù damskoazellañ evel 'na vezañ evit' (ARBRES : Constructions modales).

16.0.2 Verboù damskoazellañ

[modifier]

Gallout

[modifier]

Liesster hag amster eo ar verb *gallout* e brezhoneg, evel e meur a yezh all. Gallout a reer kompren ar frazenn *Il peut venir* e daou ster disheñvel: *Posubl eo dezhañ dont pe Marteze e teuio.*

E degouezhioù liesseurt e vez implijet ar verb-se :

Evit diskouez ur varregezh fizikel [modifier]

Personne n'avait pu rien voir ni rien entendre....

Queffélec 1970, 208

Gant den ebet ne oa bet gellet klevout na gwelout tra...

Beyer 2016, 188

Evit treuzkas un ezhomm pe ur redi [modifier]

Le recteur ne tendit pas la main et le pêcheur n'eut d'autre ressource que de les poser sur une table.

Queffélec 1970, 69

Ar person ne astennas ket e zorn ha ne c'hellas ar pesketaer nemet o lakaat war an daol.

Beyer 2016, 50

Les jours où l'état de la mer interdisait aux barques de sortir, les hommes attrapaient les oiseaux.

Queffélec 1970, 125

En deizioù ma ne c'helle ket ar wazed mont war vor abalamour d'e stad e tapent laboused.

Beyer 2016, 103

Evit eztaoler asurded pe bosublentez [modifier]

Certainement Dieu n'avait pu se tromper et le sens de cette histoire se cachait quelque part, mais non dans les commentaires.

Queffélec 1970, 177

A dra sur n'en doa ket gellet Doue faziañ ha kuzhet e oa ster an istor-se tu bennak met ne oa ket en addisplegoù.

Beyer 2016, 157

Il n'est pas possible que des aubes glorieuses, se déployant dans le fond du ciel, aient éclairé ce morceau de récif.

Queffélec 1970, 5

Ne c'hell ket bezañ bet ruzelloù-mintin o sklêrijennañ an tamm penn-karreg-se en o dispak gloriüs e don an oabl.

Beyer 2016, 7

« C'est possible, répondaient les femmes, mais le bon Dieu nous punit trop. »

Queffélec 1970, 40

« E c'hell bezañ, » a eilgerie ar maouezed « met re e vezomp kastizet gant an aotrou Doue ».

Beyer 2016, 20

Eztaoler ur merzhadur (perception) [modifier]

Avec cela, parfois, les journées étaient claires, un ciel vif heurtait les fenêtres, quelques moments encore et il semblait qu'on apercevrait le vent, qui ployait l'air et frappait la mer selon la brusquerie d'une houssine.

Queffélec 1970, 59

Dont a rae an oabl lemm da skeiñ ouzh ar prenestri, ul lajadig c'hoazh hag e c'helled soñjal damwelout an avel o plegañ an aer, o vazhata ar mor gant taerder ur geennenn.

Beyer 2016, 39

Implijet e vez ar stumm dic'hour a verb gallout e brezhoneg evit treiñ verboù raganv gallek [modifier]

Ils étaient ici comme dans un navire, et un navire n'a point de prêtre, mais un jour le navire aborde en pays chrétien et, du pont, des clochers se contemplent sur le rivage.

Queffélec 1970, 61

Evel en ul lestr e oant hag e-bourzh ul lestr n'eus ket a veleg, met un deiz e teu al lestr da zouarañ en ur vro gristen ha diwar ar pont e c'heller arvestiñ ouzh ar kloc'hdioù war an aod.

Beyer 2016, 41

Le sable, d'un blanc faible et un peu jaunâtre, se devinait quelque temps et se perdait contre les souples murailles de l'ombre qui se dressaient dans la nuit vague.

Queffélec 1970, 64

Ur predig e c'helled damwelout an traezh, gwenn peñver hag arvelen un disterañ, ha goude ez ae d'en em goll ouzh mogerennoù gwevn an deñvalijenn a save en noz dispis.

Beyer 2016, 45

Rankout

[modifier]

Mennozh ar rank [modifier]

Noblesse oblige.

Queffélec 1970, 127

Diouzh e renk e rank an unan ober.

Beyer 2016, 104

An ezhomm pe ar redi [modifier]

L'île, comme une place forte, lance une sortie à chaque marée basse ; elle récupère ses douves, elle pille le camp ennemi ; vient le flux, et l'île se retranche dans son enceinte, dont les assiégeants battent les murs : ils ont perdu la plus grande partie de leurs troupes et de leur énergie sur toutes les pentes, barrées d'écueils, qu'il a fallu franchir.

Queffélec 1970, 137

Par d'ur c'hreñvlec'h e ra an enez un disailhadenn da vare pep izelvor; azpiaouañ a ra he douvezioù ha preizhañ kamp an enebour; dont a ra ar chal hag an enez neuze d'en em gaeañ e gwarez he gourizad tra ma vez ar sezizerien o tagañ he mogerioù: kollet o deus ar braz eus o bagadoù hag o holl startijenn war an holl savioù sparlet gant pennoù-kerreg o deus ranket treuziñ.

Beyer 2016, 115

Ur raktres pe un obererezh gortozet digant unan bennak [modifier]

Elle avait dû se retirer avant que la barque fût halée sur la dune, mais, ce matin, toute seule, elle s'était rendue dans la famille du pêcheur y prendre de ses nouvelles et le remercier.

Queffélec 1970, 151

Ranket he doa mont kuit a-raok na vefe bet sachet ar bark war an tevenn met diouzh ar mintin e oa bet, en hec'h-unanpenn, e ti ar pesketaer yaouank da gaout keloù ha d'e drugarekaat.

Beyer 2016, 130-131

Thomas les rencontrait à chaque séjour sur le continent et, s'il devait coucher à Audierne, il les réunissait le soir chez le sabotier.

Queffélec 1970, 176

Da bep chomadenn war an douar bras en em gave Tomaz ganto ha pa ranke kousket e Gwaien e vode anezho da noz e ti ar botaouer-koad.

Beyer 2016, 156

Ur gefridi hiniennel pe un dlead moral [modifier]

Jules dut promettre de se rendre à Saint-Tugen en pèlerinage quand il serait guéri.

Queffélec 1970,

Rankout a rafe Jul mont da birc'hirinaj da Sant-Tujen pa vefe pare.

Beyer 2016, 140

Quand il s'éloigna, le fils Boulch n'estimait pas moins son recteur qu'auparavant, il réfléchissait néanmoins qu'il se rencontrait avec une question du catéchisme : doiton l'obéissance à ses supérieurs, lorsqu'ils désobéissent à la loi de Dieu ?

Queffélec 1970, 218

Pa bellaas ne oa ket aet war vihanaat an istim en doa ar mab Boulc'h evit e berson met en desped da se e soñje e oa o talañ ouzh ur goulenn

katekiz: daoust ha rankout a ra an unan sentiñ d’e superioed pa zisentont ouzh lezenn Doue?

Beyer 2016, 198

Penaos e vez treuzkaset mennozh an dlead e galleg [modifier]

Er yezh seven, e-touez degouezhioù all, degas a ra ar verb *devoir* e galleg mennozh an dlead dreist-holl. Gwanaet eo bet implij ar verb *devoir* evit ezteurel ur redi, dreist-holl en amzer-vremañ hag en amzer dremenet ledan: war a-seblant e implijer aliesoc’h stummoù evel *il faut, il fallait* er yezh voutin Darbelnet & Vinay 1993 (138-139).

Pa implijer *devoir* en amzer dremenet ledan e galleg ez eus un amsterder etre mennozh an dle hag hini ar ratozh: *vous deviez rentrer hier = raktreset e oa e tistrofec’h dec’h; dleet e oa deoc’h distreiñ dec’h*.

Devoir lakaet en amzer-vremañ a c’hall merkañ un obererezh en amzer-da-zont: *Je dois le voir demain*.

Eztaoler a ra mennozh an dle ar verb *devoir* en amzer-da-zont hag en amzerioù tremenet all estreget an amzer dremenet ledan.

E degouezhioù zo, eztaolet e vez mennozh ar brobablentez pa implijer *devoir* en amzerioù tremenet.

Ar gallus hag an dic’hallus a stou davet un dlead moral.

Mennozh an ezhomm a c’haller degas e brezhoneg gant an araogenn da e-touez elfennoù all evel-henn [modifier]

Au-delà des cailloux et des sueurs, des peines que les mains prennent et des fardeaux qu’il faut traîner.

Queffélec 1970, 212

En tu all d’ar mein ha d’an dour-c’hwez, d’ar poanioù da sammañ a-zornadoù, d’ar bec’hioù da stlejañ.

Beyer 2016, 192

Dleout

[modifier]

Un obererezh a zo ret hervez ar pezh a zere (Meurgorf) [modifier]

Chaque îlien eût dû se tenir aux aguets.

Queffélec 1970, 122

Dleet e oa da bep enezour chom war api.

Beyer 2016, 100

Tu dois bien exécuter cette besogne-là.

Queffélec 1970, 240

Dleet eo dit kas al labour-se da benn.

Beyer 2016, 220

Disklêriañ kerse diwar-benn un dra a zlefe bezañ graet met n'eo ket bet graet [modifier]

Elle aurait dû cent fois prévenir Thomas et solliciter son conseil — ne jouait-il pas ici le même rôle qu'un prêtre ?

Queffélec 1970, 175

Dleet e oa dezhi kelaouiñ Tomaz ha goulenn e ali — daoust ha ne oa ket amañ perzh ur beleg gantañ ?

Beyer 2016, 155

Deskrivañ un obererezh kaset da benn en un doare dereat, evel m'eo gortozet [modifier]

Après leur passage les femmes sortaient par les portes de derrière et couraient chez des amies dans l'espérance de précéder les messagères ; on se manquait souvent ou bien, à l'improviste, on se trouvait nez à nez l'une avec l'autre, et chacune déjà dûment avertie.

Queffélec 1970, 82

Goude ma oant bet ez ae ar maouezed all er-maez dre an dorioù dreñv ha d'ar red e ti o mignonezed, gant ar spi da erruout a-raok ar c'hannadezed; alies e veze c'hwitet war ar re all pe neuze e veze emgav fri-ouzh-fri, ha pep hini bet kelaouet evel m'eo dleet.

Beyer 2016, 61

Les parents, pour le principe, s'apprêtaient à veiller quelques heures.

Queffélec 1970, 143

Evel m'eo dleet e priente ar gerent da veilhat un toulladig eurvezhioù.

Beyer 2016, 122

Diskouez un dellid pe un dra endalc'het da vezañ roet [modifier]

Un homme triste méritait quelques égards, il ne possède pas le lot qui lui revient.

Queffélec 1970, 112

Dellezout a rae un den trist e vefe damantet outañ, un disterig paneveken, rak e tiouer al lod a zo dleet dezhañ.

Beyer 2016, 90

Il sentait que Thomas méritait la même obéissance qu'un prêtre.

Queffélec 1970, 191

Santout a rae e oa dleet sentidigezh da Domaz evel ma vez d'ur beleg.

Beyer 2016, 172

Ober ur vartezeadenn da-geñver un darvoud pe ur fed [modifier]

Il fallait que ce Guillerme possédât une longue lignée d'ancêtres bêtes et méchants.

Queffélec 1970, 230

Bez' e tlee ar Gwilherm-se bezañ eus un hir a lignezad hendadoù drouk ha sot.

Beyer 2016, 210

16.0.3 Anvioù-gwan damskoazellañ

[modifier]

Dav

[modifier]

Un anv-gwan damskoazellañ eo *dav* ; merkañ a ra un ezhomm posupl pe un dlead moral (ARBRES : Dav)

Implijet e vez evit treiñ ar stumm gallek *il faut* [modifier]

Ce n'étaient pas des prêtres qu'il fallait leur envoyer, de bons prêtres de Quimper qui leur parleraient breton, mais des missionnaires espagnols et des hommes d'armes.

Queffélec 1970, 46

N'eo ket beleien e oa dav kas dezho, beleien vat a Gemper hag a 'z afe e brezhoneg outo met misionerien spagnolat ha tud armet.

Beyer 2016, 26

Il fallait que le recteur écrivît à l'évêque une lettre comme quoi ça ne pouvait plus durer comme quoi l'île de Sein, un village chrétien, avait besoin d'un prêtre.

Queffélec 1970, 68

Dav e oa d'ar beleg skrivañ ul lizher d'an eskob da lavarout ne c'helle ket an traoù padout evel-se, hag he doa ezhomm enez Sun, kêriadenn gristen, da gaout ur beleg.

Beyer 2016, 48

Il faut tout recommencer.

Queffélec 1970, 143

Dav eo adober pep tra.

Beyer 2016, 121

Gallout a ra ezteurel ur c'hlozadur poellek (logical conclusion) pe ur vartezeadenn greñv diazezet war fedoù kinniget [modifier]

Mais prendre leurs vêtements à des naufragés... Il fallait vraiment que les hommes fussent bien méchants.

Queffélec 1970, 105

Met tapout o dilhad digant peñseidi... Dav e vefe d'an dud bezañ drouk da vat.

Beyer 2016, 83

16.0.4 Stummoù damskoazellañ all

[modifier]

Ret

[modifier]

Ret a zegas mennozh an dlead moral, ar redi lezennel pe an ezhomm boutin. Pa vez liammet gant ar gopulemm, e teu da vezañ ur stumm damskoazellañ (ARBRES : Ret).

L'oiseau, après un délai obligatoire d'hésitations, des saccades timides qui se changeaient en saccades orgueilleuses, mordait goulûment sur l'appât et se perçait le bec.

Queffélec 1970, 125

Goude ur pennadig arvar ret ha frapadoù abaf a droe e frapadoù lorc'hus e kroge lontek al labous er vouedenn hag e toulle e veg.

Beyer 2016, 103

Pennad 17

Ar frazenn

Pennad 18

Ar fokus

18.0.1 Ar fokus a c’haller merkañ gant urzh ar gerioù e brezhoneg

[modifier]

Ar fokus a c’haller merkañ gant urzh ar gerioù. Emañ plas ar fokus e deroù ar frazenn a-raok ur rannig-verb e brezhoneg peurliesañ (Arbres : Focus).

Il doute du témoignage de ses yeux qui virent le printemps sur l’île et il voudrait croire qu’il a vu des mirages.

Queffélec 1970, 5

Arvariñ a ra war testeni e zaoulagad hag a welas an nevez amzer war an enez, ha karout a rafe krediñ bezañ gwelet touelloù.

Beyer 2016, 7

Mais rien ne doit plus, aujourd’hui, le retenir dans l’île...

Queffélec 1970, 25

Met hiziv ne zlee tra ebet e zerc’hel war an enez...

Beyer 2016, 7

Er frazenn c’hallek emañ ar fokus kontrastañ war *aujourd’hui*. Merket eo gant ul lavarenn gennet.

E brezhoneg eo bet lakaet *hiziv* e deroù ar frazenn evit merkañ ar fokus.

Personne, ce jour-là, n’a rencontré Yvinec et, si l’on demande aux pêcheurs d’où ils connaissent l’histoire de l’épave, ils crachent et se dérobent derrière des mots.

Queffélec 1970, 6

En devezh-se ne oa bet den oc’h en em gavout gant Ivineg met pa vez goulennet ouzh ar besketaerien dre benaos ez anavezont afer ar peñse e tufont hag e kuzhont a-dreñv ar gerioù.

Beyer 2016, 9

Les îliens, pendant les nuits de tempête, se figurent que les âmes des noyés pleurent dans le Raz, qu’elles voltigent au-dessus de la mer, qu’elles montent sur le rivage et heurtent aux fenêtres.

Queffélec 1970, 7

E-pad an nozvezhioù tourmant e soñj gant an enezourien e vez eneoù ar re veuzet er raz o ouelañ, e nijellont a-us ar mor, e savont war an aod hag e skoont ouzh ar prenestri.

Beyer 2016, 9

Il écoutait, les yeux baissés, son supérieur lui décrire son futur domaine spirituel et il regardait sur le plancher lui apparaître sa nouvelle paroisse aussi clairement qu’une place publique du haut d’une tour d’église.

Queffélec 1970, 28

Soublet e zaoulagad e selaoue e vestr o teskrivañ dezhañ e zomani speredel da zont, ha treset war ar plañchod e wele e barrez nevez o tont war wel dezhañ, ken sklaer hag ul leur gêr gwelet a-ziwar un tour iliz.

Beyer 2016, 11

Il lui arriva, au crépuscule, d’entrer dans l’église et de s’y enfermer à clef pour s’accorder une séance solitaire d’imitation.

Queffélec 1970, 39

Gant ar serr-noz e c’hoarvezas gantañ mont tre en iliz ha prennañ warnañ evit aotren dezhañ e-unan un abadenn dreveziñ en digenvez.

Beyer 2016, 19

18.0.2 Fokus degaset gant stummoù skaret

[modifier]

Er skouer-mañ e voe lakaet ar fokus war ar rener en ur implijout ar stumm skaret hag an araogenn *sed*.

A la fin de la troisième année, c’est Anne Le Berre qui sort lever des lignes à cent mètres du port, derrière un rocher tranquille.

Queffélec 1970, 6

E dibenn e drede bloavezh, sed aze Ann ar Berr o vont da sevel linennoù, kant metrad diouzh ar porzh, a-dreñv ur garreg habask.

Beyer 2016, 8

Amañ e voe implijet *an hini eo* evit pouezañ war ar fokus.

Et c’est une femme, que le recteur imaginait trop sainte pour lui arracher une promesse, qu’on charge dorénavant d’allumer les feux.

Queffélec 1970, 27

Hag ur vaouez an hini eo, lakaet gant ar person da re zevot evit difreuzañ ur bromesa diganti, hag a vo karget hiviziken da enaouiñ an taniou.

Beyer 2016, 10

Merket eo ar fokus kontrastañ gant ur stumm skaret amañ, e brezhoneg hag e galleg:

Ce n’étaient pas des prêtres qu’il fallait leur envoyer, de bons prêtres de Quimper qui leur parleraient breton, mais des missionnaires espagnols et des hommes d’armes.

Queffélec 1970, 46

N'eo ket beleien e oa dav kas dezho, beleien vat a Gemper hag a 'z afe e brezhoneg outo met misionerien spagnolat ha tud armet.

Beyer 2016, 26

18.0.3 Plas ar fokus cheñchet gant adverboù

[modifier]

Adverboù kreizennus a c'hall cheñch plas fokus ar frazenn:

Qui sait si son refuge, loin d'être la prière, ne serait pas la folie.

Queffélec 1970, 5

Piv 'oar ha ne gavfe ket e repu er follentez kentoc'h eget er bedenn?

Beyer 2016, 7

Ouzhpennet e voe an adverboù *kentoc'h* (eget) evit lakaat ar fokus war ar memes elfenn hag er frazenn orin.

18.0.4 Fokus degaset gant raganvioù heklev

[modifier]

Raganvioù heklev a c'hall merkañ ar fokus ivez:

Quand ses pauvres ouailles, déjà, s'efforçaient d'écouter Dieu, de quoi ne devait-il pas être capable?

Queffélec 1970, 29

Pa gie e zeñved kaezh da selaou mouezh Doue paneveken, petra a c'helle bezañ dreist d'e varregezh-eñ?

Beyer 2016, 12

18.0.5 Fokus degaset gant ur raganv diskouez

[modifier]

Quand Thomas avait vu pour la première fois ce prêtre [...], il s'était échappé de l'église pour avertir ses parents que l'île tenait un prêtre différent des autres et qui ne s'en irait pas : – Celui-là sera enterré dans le cimetière.

Queffélec 1970, 34

Kentañ gwech en doa Tomaz gwelet ar beleg [...] e oa tec'het eus an iliz da gemenn d'e dud he doa tapet an enez kaout ur beleg disheñvel diouzh ar re all ha na 'z afe ket kuit : – Henne vo intiarret er vered.

Beyer 2016, 14

18.0.6 Fokus merket gant raganvioù gour

[modifier]

Er frazenn c'hallek amañ dindan e voe merket ar fokus kontrastañ gant ur raganv gour dizalc'h *lui* (pauvre terrien):

Ils détiennent une science effrayante et, lui, pauvre terrien, il ne lutte pas contre eux.

Queffélec 1970, 7

Ganto ez eus ur skiant efreizhus hag ar paourkaezh douarad anezhañ ne zalc’h ket penn outo.

Beyer 2016, 9

Implijet en deus an troer an araogenn *anezhañ* evit treuzkas ar mennozh-se, koulskoude e hañval kollet an elfenn keñveriañ. Un doare d’e virout a c’hellfe bezañ ouzhpennañ ar raganv kreñv *-eñ*: Ganto ez eus ur skiant efreizhus hag ar paourkaezh douarad anezhañ ne zalc’h ket [-eñ] penn outo.

Ainsi donc, lui, pécheur public, coupable d’une très lourde faute contre la pureté, et d’une faute aggravée par le scandale, il allait écrire à son évêque : « Monseigneur, ces gens vous rendent grâces parce que vous m’avez envoyé pour être leur curé... »

Queffélec 1970, 36

Evel-se neuze ar pec’her brudet a oa anezhañ, kablus eus ur faot pounner-spontus ouzh ar c’hlanded, — fazi gwashaet dre an droukskouer — a oa vont da skrivañ d’e eskob: « Aotrou ’n Eskob, an dud amañ ho trugareka evit bezañ kaset ac’hanon da berson dezho.... »

Beyer 2016, 16

Mais l’exemple de son frère l’empêchait de crier son mécontentement et il ne laissait pas non plus d’éprouver une jouissance à se croire ici le seul pur

Queffélec 1970, 35

Met skouer e vreur a vire outañ da grial e zisplijadur hag ivez, krediñ e oa-eñ ar galon c’hlan nemetañ amañ a zegase un doare levenez dezhañ.

Beyer 2016, 15

18.0.7 Fokus kontrastañ diskouezet gant urzh ar gerioù

[modifier]

Amañ e weler ur fokus kontrastañ, rak heñvel eo stumm an div lavarenn er frazenn-mañ, met disheñvel eo ar rener hag ar renadenn dra eeun.

Le prêtre possède la confession, le paroissien possède sa ruse: « Promets-moi que tu n’allumeras plus de feux. Je promets. »

Queffélec 1970, 7

D’ar beleg eo ar c’hofesa, d’ar parrezian e widre: “Gra promesa din ne grogi ket tan ken. – Prometet eo.”

Beyer 2016, 10

Pennad 19

Stummoù a rener faos

"A-wechoù e c'haller kaout e penn ul lavarenn gerioù hag o deus an neuz da vezañ rener pe renadenn eeun d'ar verb, hag en deus koulskoude ur rener pe ur renadenn eeun all" (Kervella 1995, 393):

Ha gwelet e vo ar pezh a vo gwelet, rak Katell a oa droug enni.

Drezen 2012, 67

Et l'on verrait ce qu'on verrait, car Katell était bien en colère.

Drezen 2002, 42

19.1 Terminologiezh

[modifier]

Ar ger-diaraok n'eo na rener na renadenn eeun (Kervella 1995, 420-421)

19.1.1 Implijoù a stummoù a rener faos en droidigezh vrezhonek

[modifier]

Deskrivañ an neuz

[modifier]

Quand Thomas avait vu pour la première fois ce prêtre [...], il s'était échappé de l'église pour avertir ses parents que l'île tenait un prêtre différent des autres et qui ne s'en irait pas : – Celui-là sera enterré dans le cimetière.

Queffélec 1970, 34

Kentañ gwech en doa Tomaz gwelet ar beleg [...] e oa tec'het eus an iliz da gemenn d'e dud he doa tapet an enez kaout ur beleg disheñvel diouzh ar re all ha na 'z afe ket kuit : – Henne vo intiarret er vered.

Beyer 2016, 14

Brun, de petite taille et la voix monotone, il avait seulement une poitrine mince et, parfois, un regard craintif, mais il vivait en mer autant que les autres.

Queffélec 1970, 39

Duard e oa, bihan e vent hag unton e vouezh, hag a-wechoù en deveze ur sell aonik. Met kement hag ar re all e veve war vor

Beyer 2016, 39

Treiñ lavarennoù kenurzhiet

[modifier]

Une brume tombe, mouillée comme une grève après la marée, une brume qui sent le sable et le sel.

Queffélec 1970, 6

Ha neuze morlusenn o tont, ken gleb hag un aod goude al lanv, ul lusenn frond an traezh hag an holen ganti.

Beyer 2016, 8

On entendait gronder la bise comme un chien qu'un autre chien irrite.

Queffélec 1970, 6

Klevet e veze an avel-viz o kroزال evel ur c'hi savet droug ennañ ouzh ur c'hi all.

Beyer 2016, 9

Edo he mab war he seulioù : un den yaouank hir, mistr, du e zaoulagad, du e vlev.

Drezen 2012, 21

Son fils arrivait sur ses talons : c'était un jeune homme élancé, fin, noir d'yeux et de cheveux.

Drezen 2002, 11

Pennad 20

Frazenn gemplezh

20.0.1 Lavarennoù kenurzhiet troet gant un islavarenn degouezh

[modifier]

An islavarennoù degouezh a zo frazennoù n'o deus ket ur verb, pe n'eo ket displeget ar verb-se.

Sur le continent, des maisons humaines, des fermes qui se disent pauvres, mais où la lande étincelle dans les cheminées plus belle qu'à la floraison de Pâques;

Queffélec 1970, 5

War an douar bras, tiez tud, atantoù o tiskouez paourentez pa sked avat al lann en o oaledoù, kaeroc'h eget bleuniadur Pask;

Beyer 2016, 7

Les animaux, derrière la cloison, qui réchauffent les maîtres;

Queffélec 1970, 5

Al loened a-dreñv ar speurenn o tommañ ar vistri;

Beyer 2016, 7

Le fumier gras, dehors, qui suinte comme du beurre;

Queffélec 1970, 5

An teil druz, er-maez, o ouelañ evel amann;

Beyer 2016, 7

20.0.2 Renadennoù abeg troet e bzg gant ar stagell *dre ma*

[modifier]

Après les cantiques, comme il redoutait le blâme des pêcheurs, il gagna la sacristie au lieu de suivre la foule.

Queffélec 1970, 47

War-lerc'h ar c'hantikoù, dre ma touje karez ar besketaerien ez eas d'ar sakristiri e-lec'h mont da heul an engroez.

Beyer 2016, 29

Pennad 21

Indeksoù

Pennad 22

Levrlennadurezh

Bally, Charles. 1951. *Traité de Stylistique Française*. 3ème édition. Vol. I. II vols. Editions Klincksieck, Paris. Testenn Bally 1951

Beyer, Mich. 2016. *Ur person evit enez Sun*, An Alarc'h, Lannion a-ziwar Queffélec, Henri. 1970. *Un recteur de l'île de Sein*, Editions Stock, Delamain et Boutelleau, Paris. Beyer 2016 a-ziwar Queffélec 1970

Cressot, Marcel. 1959. *Le style et ses techniques*. 4e ed. Presses Universitaires de France, Paris. Cressot 1959

Darbelnet, Jean & Vinay, Jean-Paul. 1993. *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Didier, Paris. Darbelnet & Vinay 1993

Drezen, Youenn. 1943. *Notre-Dame Bigoudenn*, Denoël, Paris a-ziwar Drezen, Youenn. 2012. *Itron Varia Garmez*, Aber, Landéda. Drezen 1943 a-ziwar Drezen 2012

Even, Arzel. 1987. *Istor ar Yezhoù Keltiek I*. Hor Yezh, Lesneven. Even 1987

Fave, Visant. 1998. *Notennou yezadur*, Emgleo Breiz, Brest. Fave 1998

Favereau, Francis. 1993. *Yezhadur ar brezhoneg a-vremañ*, Skol Vreizh, Morlaix. Favereau 1993

Gourmelon, Yvon. 2012. 'Div araogenn dirak ar memes anv', *Notennou yezhadur*, Al Liamm (éd.), 63-66. [rééd. 2008. Al Liamm 368, 81-84]. Gourmelon 2012

Gros, Jules. 1970b. Le trésor du breton parlé II (Eléments de Stylistique Trégorroise). Dictionnaire breton-français des expressions figurées, Librairie Bretonne Giraudon. Gros 1970b

Guillemin-Flescher, Jacqueline. 1981. *Syntaxe comparée du français et de l'anglais*. Problèmes de traduction. Éditions Ophrys. Paris. Guillemin-Flescher 1981

Hacquard, Valentine. 2009. 58. Modality. In: Heusinger, K., Maienborn, C. and Portner, P. ed. Volume 2. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, pp. 1484-1515. Testenn Hacquard 2009

Jouitteau, Mélanie. (éd.). 2007-2025. ARBRES, wikigrammaire des di-

alectes du breton et centre de ressources pour son étude linguistique formelle, IKER, CNRS, <http://arbres.iker.cnrs.fr>. Licence Creative Commons BY-NC-SA Jouitteau 2009-2024

Jouitteau, Mélanie. 2023d. 'Guide de survie des langues minorisées à l'heure de l'intelligence artificielle : Appel aux communautés parlantes', *Lapurdum*, numéro spécial 6, Texte. Jouitteau 2023d

Jouitteau, Mélanie. 2005. *La syntaxe comparée du Breton*, PhD ms, Université de Nantes. Jouitteau 2005

Kreizenn Ar Geriaouiñ. 2016. 'Geriaoueg yezhadur', *Brezhoneg* 21 (éd.), Testenn. KAG 2016

Kergoat, Lukian, Yvon Gourmelon, Francis Favereau & Martial Ménard. 1989. *Yezhadur (skolaj ha lise)*, TES. Kergoat & al. (1989)

Kervella, Frañsez. 1962. *Evezhiadennoù war c'heariadur Roparz Hemon*. Levrenn gentañ. Skol, Plouezec. Kervella 1962

Kervella, Frañsez. 1995. *Yezhadur bras ar brezhoneg*. Trede Mouladur. Al Liamm, Brest. Kervella 1995

Le Berre, Yves. 2011b. 'La force et l'élégance. Les litotes dans la Passion bretonne de 1530', Nelly Blanchard, Ronan Calvez, Yves Le Berre, Daniel Le Bris, Jean Le Dû, Mannaig Thomas (dir.), *La Bretagne Linguistique* 16, CRBC, 123-150. texte. Le Berre 2011

Le Clerc, Louis. 1986 [1906, 1911], *Grammaire Bretonne du dialecte de Tréguier*, 3ième édition, Ar Skol Vrezhoneg, Emgleo Breiz (précédentes Saint-Brieuc: Prud'homme). Le Clerc 1986

Le Dimna, Nicole. 2005. *Palimpsestes franco-bretons. L'autotraduction de Youenn Drézen. Textes inédits de Youenn Drézen*. L'Harmattan. Paris. Le Dimna 2005

Le Gléau, René. 1999. *Études Syntaxiques Bretonnes* (Tome 1), 2e édition entièrement revue et augmentée. Brest : R. Le Gléau. Le Gléau 1999

Moseley, Christopher (dir.) & Nicolas, Alexandre (cartographie) (préf. Bokova, Irina). 2010. *Atlas des langues en danger dans le monde*, UNESCO, coll. « Mémoire des peuples », 3e éd., 230 p. Moseley 2010

Rezac, Milan. 2013. 'The Breton double subject construction', Ali Tifrit (éd.), *Phonologie, Morphologie, Syntaxe Mélanges offerts à Jean-Pierre Angoujard*, PUR, 355-379. - version 2009 avant édition. Rezac 2013

Rottet, Kevin & Morris, Steve. 2018. *Comparative Stylistics of Welsh and English: Arddulleg y Gymraeg*. University of Wales Press, Cardiff. Rottet & Moris 2018

Urien, Jean-Yves. 1987-9. *La trame d'une langue, Le breton. Présentation d'une théorie de la syntaxe et application*, Lesneven: Mouladurioù Hor Yezh (première édition 1987). Urien 1987

NewPP limit report Parsed by mw193 Cached time: 20251212222617 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time usage: 0.013 seconds Real time usage: 0.014 seconds Preprocessor visited

node count: 1/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Template argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 1/100 Expensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Unstrip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report (%ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key stylewiki: pcache: 320: |#: idhash: canonical and timestamp 20251212222617 and revision id 2762. Rendering was triggered because: page-view

Pennad 23

Rummad: Geriaoueg

NewPP limit report Parsed by mw183 Cached time: 20251212191159 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time usage: 0.001 seconds Real time usage: 0.001 seconds Preprocessor visited node count: 0/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Template argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 0/100 Expensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Unstrip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report (%ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key stylewiki:pcache:318:|#:idhash:canonical and timestamp 20251212191159 and revision id 1737. Rendering was triggered because: page-view

Pennad 24

Rummad: Pennadoù

NewPP limit report Parsed by mw162 Cached time: 20251216223723 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time usage: 0.001 seconds Real time usage: 0.001 seconds Preprocessor visited node count: 0/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Template argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 0/100 Expensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Unstrip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report (%ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key stylewiki: pcache: 310: |#|: idhash: canonical and timestamp 20251216223723 and revision id 897. Rendering was triggered because: page-view

Pennad 25

Rummad: Korpus fr-br

NewPP limit report Parsed by mw151 Cached time: 20251213051043 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time usage: 0.001 seconds Real time usage: 0.001 seconds Preprocessor visited node count: 0/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Template argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 0/100 Expensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Unstrip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report (%ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key stylewiki:pcache:309:|#:idhash:canonical and timestamp 20251213051043 and revision id 2034. Rendering was triggered because: page-view

Pennad 26

Rummad: Korpus br-fr

NewPP limit report Parsed by mw192 Cached time: 20251218204642 Cache expiry: 1296000 Reduced expiry: false Complications: [] CPU time usage: 0.001 seconds Real time usage: 0.001 seconds Preprocessor visited node count: 0/1000000 Post-expand include size: 0/2097152 bytes Template argument size: 0/2097152 bytes Highest expansion depth: 0/100 Expensive parser function count: 0/99 Unstrip recursion depth: 0/20 Unstrip post-expand size: 0/5000000 bytes Transclusion expansion time report (%ms,calls,template) 100.00% 0.000 1 -total Saved in parser cache with key stylewiki:pcache:578:|#:idhash:canonical and timestamp 20251218204642 and revision id 2421. Rendering was triggered because: page-view